

DIYANET-SEN
AKADEMİSİ
seminerleri 01.
Sendikal Mücadele
ve Kamuoyu
2-3 Mart 2009

SENDİKAL MÜCADELE VE KAMUOYU

Diyamet-Sen Akademisi
Seminerleri I

SENDİKAL MÜCADELE VE KAMUOYU

2-3 Mart Kozaklı / NEVŞEHİR

Sendikal Mücadele ve Kamuoyu

2-3 Mart Kozaklı / NEVŞEHİR

www.diyamet-sen.org.tr

TEL: 0 312 230 46 86 - 0 312 231 57 22

GSM: 0 533 657 70 22

FAKS: 0 312 232 13 99

ADRES: GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil

Sokak 3/11 Maltepe/ANKARA

Baskı:

Öncü Basımevi Ltd. Şti.

Kazım Karabekir Caddesi Ali Kabakçı İş Hanı

No: 85/2 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 384 31 20

Belgegeçer: (0312) 384 31 19

Haziran 2009

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
I. Bölüm Açış Konuşmaları	7
Mehmet Ali GÜLDEMİR	9
Diyamet-Sen Genel Eğitim Sekreteri	
Ali AYDEMİR	13
Nevşehir İl Başkanı	
Ahmet YILDIZ	15
Diyamet-Sen Genel Başkanı	
Ahmet GÜNDOĞDU	17
Memur-Sen Genel Başkanı	
II. Bölüm: Sendikal Mücadele ve Kamuoyu Semineri	25
Örgütlü Toplum Olma Yolunda Sendikal Mücadelenin Yeri	27
Prof. Dr. Naci BOSTANCI	
Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi	
Türkiye'de Sosyal Bir Önder Olarak Din Görevlisinin Yeri	51
Yrd. Doç. Dr. Erdiç Yazıcı	
Gazi Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi	
Türkiye'deki Memur Sendikacılığının Niteliği	69
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YAYMAN	
Gazi Üniversitesi İİBF Fakültesi Öğretim Üyesi	
Sendikal Mücadele	85
Salim USLU	
Hak-İş Genel Başkanı	

ÖNSÖZ

Bilgi, insanoğlu ile birlikte var olan ve toplumların gelişmesinde önemli rol oynayan bir faktördür. Günümüzde ise, güç, bilgiye sahip olmadan ziyade onu kullanabilme üzerinde odaklanmaktadır.

Çok hızlı gelişen ve değişen bilgiyi güncel tutabilmek ve takip edebilmek, sürekli kendini yenileyebilmek, bu bilgileri yeniden yapılandırmakla mümkündür.

Sendika gibi toplumsal örgütlenmelerde bilginin daha etkin kullanımı ancak eğitimle mümkündür.

Bilginin önemini özümseyen ve eğitimsiz ve bilgisiz bir sendikal mücadenin olamayacağını benimseyen Diyanet-Sen sendikacılığın eğitime dayalı olarak kamu görevlilerince özüm-senmesi ve çalışanlara bilimin ışığında hizmet sunulmasının sağlanması amacıyla Diyanet-Sen Akademisini kurmuştur.

Diyanet-Sen ilk olarak Din ve Toplum Dergisi'ni yayın hayatına kazandırdı. Bilimsel ve akademik çevrelerde heyecanla karşılanan ve büyük başarı sağlayan Din ve Toplum Dergisi'nin ardından Diyanet-Sen Akademisi bilimsel ve akademik çalışmalar anlamında ikinci büyük adım olmuştur.

İlmi, bilimsel, akademik ve sosyal hayata katkı olarak sunulan Din ve Toplum Dergisi'nden sonra Diyanet-Sen Akademisi, sendikacılığın bilimsel okulunu kurmuştur.

Bilindiği gibi Diyanet-Sen Akademisi'nin ilki " Sendikal Mücadele ve Kamuoyu" konusuyla 2-3 Mart tarihlerinde Nevşehir Kozaklı'da Diyanet-Sen Başkanlar Kurulu ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir.

Din ve Toplum Dergisi'nin yayın ve danışma kurulunun akademik katkılarıyla kurulan okulda, şube yöneticileri ve il temsilcileri ile Diyanet-Sen Şube ve il yönetimlerinin ve üyelerimizin sendikal eğitimleri konusunda önemli bir adım atılmıştır.

Diyanet-Sen Akademisi'nde yer alan konuları ve yapılan değerlendirmeleri kamuoyuyla paylaşmak adına kitaplaştırıyor ve sizlerin dikkatine sunuyoruz. Farklı konu ve değerlendirmelerde devam edecek seminerlerimizin ilkinde görüş, düşünce ve değerlendirmelerini bizimle paylaşan tüm katılımcılara ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Ahmet YILDIZ
Genel Başkan

BİRİNCİ BÖLÜM

AÇIŞ KONUŞMALARI

Mehmet Ali GÜLDEMİR

Diyabet-Sen Genel Eğitim Sekreteri

Sayın Konfederasyon Başkanım, Saygıdeğer Genel Başkanım; Değerli Hak -İş Genel Başkanım, Kıbrıs Din-Gör-Sen Genel Başkanım;Büro Memur-Sen Başkanım; Kıymetli Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım, çok değerli şube ve il başkanlarım ve yönetim kurulu üyeleri, programımıza sunumlarıyla değer katacak saygıdeğer hocalarım; Diyanet- Sen Akademisi Seminerlerimizin ilki olan "Sendikal Mücadele ve Kamuoyu" konulu seminerimize hoş geldiniz, şeref verdiniz...

Programa geçmeden önce kısaca Diyanet-Sen Akademisi hakkında bilgi vermek istiyorum. Bilindiği gibi sivil toplum kuruluşları; yasama, yürütme, yargı ve medyadan sonra beşinci güç olarak kabul edilirler. İşte bu gücü harekete geçirmek etkili, yerinde, zamanında ve verimli kulanabilmek için bilgili, bilinçli ve donanımlı olmak şarttır.

Bunun için ise eğitime ihtiyaç vardır. İnsan hangi yaşta ve mevkide olursa olsun eğitime muhtaçtır. Beşikten mezarra kadar ilim öğreniniz' öğretisi bizim her zaman düsturumuz olmuştur.

Diyanet-Sen Akademisi; bu eğitimi vermek, teşkilatımızın çeşitli kademelerinde görev yapan siz değerli arkadaşlarıma sendikal anlamda katkı sunmak, bizleri uzak hedeflere götürecek bilgiye sahip olmak ve bu bilgiyi davranışa dönüştürebilmek için kurulmuştur. Bu yol zor, uzun ama doğru bir yoldur.

Çağımızda bir sivil hareketin güçlü, sağlam, güvenilir ve emin adımlarla büyüüp gelişmesi için, katılımcı, toplumsal sorunlara çözüm sunan, fikir üreten, amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek için alanlar oluşturan, varlık sebebini sorgulayan, rolünü iyi bilen, üyelerine doğru ve anlaşılır kodlar veren yönetim kadroları oluşturmaktır. Bu ise ancak ve ancak bilimden ve bilim adamlarından yararlanmakla mümkündür.

Diyanet- Sen bu yüksek ideallere erişmek ve uzak hedeflere ulaşmak için yola çıkmıştır. Bu yolda inkar edilemez mesafeler kat etmiştir; fakat bu bizim için yeterli değildir. Daha önce yayın hayatına sunduğumuz Din ve Toplum ilmi dergimiz bu yolda atılmış önemli adımlarımızdan biridir. Bilimsel çevreler tarafından takdirle karşılanmış çeşitli vesilelerle tebrik edilmiştir. Diyanet- Sen Akademisi bu dergimizin yayın kurulu ile gerçekleştirdiğimiz bir dönüm noktası, atılmış büyük bir adımdır.

Diyanet Sen Akademisinin çok geniş bir danışma kurulu vardır, Ülkemizin yetiştirmiş olduğu çok değerli bi-

lim adamlarından oluşmaktadır. Danışma kurulumuzun belirlemiş olduğu konular ve zaman çerçevesinde çeşitli programlar gerçekleştireceğiz. Ayrıca Akdemi seminerleri kitaplaştırılarak yayınlanacaktır. Bu gün burada atmış olduğumuz bu adımda bizlere destek olan; şuan aramızda bulunan saygıdeğer hocalarımıza, danışma kurulumuzda yer alan değerli bilim adamlarına, Genel Başkanımıza, Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarıma, Akademinin organizasyonunu sağlayan Recep Ekmekçi Bey'e ve emeği geçen herkese şükranlarımı iletirken Diyanet-Sen Akademisi'nin sendikamıza hayırlar getirmesini temenni eder hepinize saygılar sunarım.

Ali AYDEMİR

Nevşehir İl Başkanı

Sayın Genel Başkanım, Sayın Diyanet-Senimizin genel merkez yöneticileri, ülkemizin güzide şehirlerinin Diyanet-Sen il başkanları ve yönetim kurulu üyeleri, kıymetli misafirler, Anadolumuzun şirin şehri Kapadokya'nın merkezi Nevşehir'e, şehrimize hoş geldiniz, hepinize saygılar sunar, Allah'ın selamı ile selamlarım...

Çalışanlara bilimin ışığında hizmet sunulmasının sağlanması için memur sendikacılığında bir ilki gerçekleştiren Diyanet-Sen, Diyanet-Sen Akademisini kurarak, sendikal faaliyetlerine bir yenisini daha ekledi. Din görevlilerini temsil edecek, ne istediğini bilen, özgüveni gelişmiş, iyi eğitim almış sendikacılar yetiştirmek, akademiye eğitimlerini başarıyla tamamlamış kişilere sendikal kadrolarda öncelik vererek bunu bir prensip haline getirmek, bu amaçla üniversite hocalarından oluşacak akademik ve bilimsel kurulla eğitim çalışmalarını yürütecek, 2009 yılında akademimizi hayata geçirmeyi planlayan, bunun yanında çalışma hayatının geleceğini görüp buna uygun davranabilen sendikal çalışmalarda

önder kadroyu oluşturmayı düşünen genel merkezimize bu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Sendikal faaliyetle insana hizmet etmenin ve hak aramanın ahlaki bir yönü olduğu asla unutulmamalıdır. Hz. Peygamber (s.a.v); *'Topluluğun efendisi topluluğa hizmet edendir'* buyurması insana ve insanlığa hizmet etmenin kutsiyetine işaret eder. Yine inancımıza göre hak kutsal olduğu gibi hak mücadelesi de kutsaldır. Kutsal bir mücadelenin yapılma şeklinin de elbette ki ahlaki esaslara uygun olması gerekir. Sendikal faaliyetlerde ahlaktan söz edebilmek için bir yandan ilkeli olmak, adil olmak, güvenilir ve dürüst olmak, çalışkan ve cesur olmak, açık ve şeffaf olmak gerekir. Diğer yandan da yalandan, hileden, hainlikten, fitne ve fesattan, menfaatçilikten, hizipçilikten, ayak oyunlarından ve enaniyetten uzak durmak gerekir.

Sendikacılık bir hizmet yarışıdır. Birbirine çamur atma yarışı değildir. Sendikacılık; ülke menfaatlerini düşünmek ve milletin huzurunu ve iyiliğini her şeyin üzerinde tutmaktır. Felaket tellallığı yapmak, hükümeti yıkma girişimlerine ortak olmak ve darbelerle kol kola olmak değildir. Bu itibarla katılımlarınızdan dolayı hepinize teşekkür eder, çalışmalarımızın hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ederim. Esselamü aleyküm.

Ahmet YILDIZ

Diyanet-Sen Genel Başkanı

Sayın Memur-Sen Genel Başkanım, Hak-İş Genel Başkanım, kıymetli hocalarım, Büro Memur-Sen Genel Başkanım, illerimizden gelen çok değerli meslektaşlarım, il ve şube başkanlarım, yönetici arkadaşlarım, hepinizi Diyanet-Sen adına en derin sevgi ve saygılarımla selamlamak istiyorum.

Konuşma metnimi çıkarmıyorum, vakit ilerledi. Sadece böyle bir selamlama, bir hoş geldin olsun. Diyanet-Sen Akademisi'ni, değerli hocalarımı ve siz değerli katılımcıları tebrik ediyorum. Böyle bir çalışmayı çok önemsiyoruz. Bu işi bilgiyle yapmak lazım. Bu işi bir şeyler üretmek için yapmak lazım. Bir şeyler üretmeyenler başkalarının ürettiklerini tüketirler ve onlara bağlı kalırlar. Biz kendi değerlerimizden yola çıkarak bir şeyler üretmemiz gerektiğine inandık. Yeni söylemler, yeni kavramlar, yeni ifadeler, yeni yöntemler bulmamız lazım. Kısaca farklı olmamız lazım.

Din görevlisi toplumda farklıdır, saygın bir konumdadır. Din görevlisi toplumun çok değer verdiği bir hizmeti sunmaktadır. Öyleyse din görevlisinin sadece camide değil, her işinde, sendi-

kal faaliyetinde de farklı bir yöntem, farklı bir üslup, farklı bir tarz sergilemesi lazım. Sendikacılığa farklı bir ruh, canlılık, bir ivme kazandırması lazım.

Bütün bunlardan hareketle biz diyoruz ki, bilgili olmak zorundayız. Bilgi insanı meleklerden üstün kılan en önemli bir değerdir. Hani Cenab-ı Hak meleklerine Bakara Suresi 30 ve devamındaki ayetlerinde, *'Ben yeryüzünde halife yaratacağım'* dediğinde melekler, *'Yeryüzünde fesat çıkaracak, bozgunculuk çıkaracak birilerini mi yaratacaksın. Oysa biz seni takdis ediyoruz, tesbih ediyoruz'* dediklerinde, Allah-ü Teala, *'Siz bilmezsiniz, ben bilirim'* buyurdu. Âdem'e (a.s) eşyayı öğretti. Melekler eşyayı sordu, Melekler *'Biz bilmeyiz'* dediler. Âdem (a.s) Allah'ın öğrettiği bilgiyle eşyayı anlatınca melekler, *'Âdem'e (a.s) saygıyla eğilin'* buyurdu. İblis hariç tüm melekler Âdem'in üstünlüğünü kabul ettiler ve boyun eğdiler.

Evet, insanın meleklerden üstünlüğü Allah'ın halifesi olması, bilgisi sayesinde. Yine Yusuf (a.s) bilgisi sayesinde Mısır Firavunu'ndan sonra ülkenin ikinci adamı olmuştur. Öyleyse biz başkalarının ezberini, tekrarını tekrarlamak yerine kendi değerlerimizi, birikimimizi her alanda olduğu gibi sendikacılıkta da söyletmeliyiz, yer vermeliyiz.

Bu amaçla Akademi'yi kurduk. Periyodik aralıklarla Akademi seminerleri düzenlenecek. İki ayda yapılması temennimiz. Çok değerli birikimleri olan üstatlarımdan faydalanacağız. Bilgimizle, birikimimizle, yaptıklarımızla sendikacılığı daha farklı, daha seviyeli, daha iyi yapacağız. Bu vesileyle hocalarıma, Hak-İş başkanına, Memur-Sen başkanına ve siz değerli katılımcılara tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Akademimizin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Sağ olun, var olun.

Ahmet GÜNDOĞDU

Memur-Sen Genel Başkanı

Hak-İş'imizin saygıdeğer başkanı, değerli akademisyenlerimiz, Memur-Sen'imizin kıymetli yöneticileri, Diyanet-Sen Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri, çok saygıdeğer şube başkanları ve ve il temsilcileri.

Diyanet-Sen'imizi sendikacılığın yol haritasında yeni bilgiler edinmek üzere gerçekleştirdiği bu toplantı dolayısıyla kutluyorum. Ve 1992 yılında Memur-Sen ailesinin ilk sendikasının temelini atarak, sendikacılığı devletçi solun ve devletçi sağın tekelinden kurtarıp birey merkezli, insan hak ve özgürlüklerini esas alan, özelleşen üyelerimizin özlük haklarını, genelde milletimizin ve insanlığın geleceğini dert edinerek sendikacılık yapmayı bize miras bırakan Akif İnan'a da Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyorum.

Değerli dostlar, bizim sendikal anlayışımız; medeniyet sevdamızın gereği, medeniyetimizin öncülerinin bıraktığı izleri, o izlerden yararlanarak, Hz. Mevlanâ'nın pergel örneğinde olduğu gibi bir ayağımızı o izlerden, değerlerimizden ayırmadan, diğer ayağımızla küreselleşen sorunlar karşısında küresel çözümün paydaşı

olmayı, öncüsü olmayı gerektiriyor. Bizim sendikal anlayışımızda *'Nemelazımcılık yok. Bana dokunmayan yılan bin yaşasın'* demek yok. Sendikacılığı kahrolsun ve yaşasına endeksleyen, yapılarına değil, yapana göre gard alan anlayışları sona erdirmeye mecburiyeti var.

Bu anlayış, duyarlı ve sorumlu sendikacılık anlayışıdır. Duyarlı ve sorumlu sendikacılık anlayışında emek, ekmeğe, özgürlükler önemlidir. Emek, ekmeğin mücadelesini vermek önemlidir. Emek, ekmeğe, özgürlüklere zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek esastır.

Akif İnan'ın miras bıraktığı bu sendikal anlayışta inşacılık ve dönüştürücülük görevi vardır. Türkiye'nin bütün iktidarlarının vagonlarının içerisinde yapmaya çalıştığı, arzuladığı, kalite getirecek her türlü değişime elbette sıcak baktık, sıcak bakarız, sıcak baka-çağız. Ancak Memur-Sen ailesinin, Diyanet-Sen'in esas sıkıntısı lo-komotifin yönüyle ilgilidir.

Değerli dostlar, Mecnun'u hepimiz biliriz. Leyla'sına âşık. Gün-lerce, aylarca hasret kalmış. Bu hasreti bir an önce dindirmek, hız-lica kavuşabilmek için bir deve kiralar. Deveye biner, ister ki, deve koşarak Leyla'sına onu ulaştırsın. Ama ne mümkün... Deve yeni yavru olmuş, her adımda geri dönüyor, yavrusuna bakıyor. Acaba gelebiliyor mu? Bir böyle, iki böyle, beş böyle. Mecnun deveden iniyor, 'Bu yolculuk böyle gitmez. Ben ilerdekine âşık, sen geride-kine' diyor.

Değerli dostlar, Memur-Sen'in, Diyanet-Sen'in sendikal an-la-yışındaki yolculuk, darbelere âşık olanlarla, aynı bakış açısına sa-hip olmamayı gerektiren bir anlayıştır ki, yolculuğumuzu kiminle, kimlerle, kim adına, siyasetini ve sendikacılığını ne adına yaptığını, yapacağını sorgulayarak, arkadaşlarımızı, paydaşlarımızı belirleme mecburiyetimiz var.

Sendikacılığımızda amaçlarla, araçları asla karıştırmamalıyız. Araçları araç olduğu boyutuyla ele almak, oradan öteye bir de-

ğer atfetmemek, ama gerçek amaçları hiç unutmamak. Sadece Türkiye'nin insan yetiştirilmesi için var olan eğitim sistemine bile baktığımızda amaç gençliği hayata hazırlamak ya da kaliteli adam yetiştirmek değil sınavlara hazırlanmak olduğu için maalesef kırk yaşına geldiği halde sendikanın kitapta yerini bulamayan, çünkü birey olma özelliğini, olgusunu ilköğretimde yansıtamadığımız, yansıtmamıza engel olan bir eğitim sistemi var.

Öyleyse Memur-Sen'in, Diyanet-Sen'in sendikacılığa bakış açısındaki olmazsa olmazları nedir? Bunu bir örnekle vakti verimli kullanmak için sizlerle paylaşmak istiyorum. Taş yontan üç ustaya tek tek ne iş yaptığı sorulur. Birincisine sorarlar '*Ne yapıyorsun?*' Der ki, '*Taş yontuyorum.*' Bu bizim sendikacılığımızın ücret boyutudur. İnsan onuruna yaraşır bir ücrete kavuşmak için elbette ücreti önemsiyoruz. Pastadan hak ettiğimiz payı alabilmek için önemsiyoruz. Pastanın büyümesi için mücadeleyi önemsiyoruz. Bu ülkenin gelirinin yüzde 90'ını paylaşan yüzde 2'lik kesimin bugünlerde '*IMF ile anlaşma yapalım*' diye baskısının da altında ne olduğunu çok iyi biliyoruz.

İkincisine sorarlar; '*Bende çoluk çocuğumun rızkını temin ediyorum*' der. Değerli dostlar, yonttuğu taşta çoluk çocuğunun rızık teminini gören ufuk hizmet sendikacılığı anlayışıdır. Ben olmaktan biz olmaya geçmektir. Kenetlenmektir. Biz olunca üzüntülerimizi paylaştıkça hafifleyeceği, sevinçlerimizi de paylaştıkça güçleneceği, büyüyeceği gerçeğini görmektir.

Üçüncüsüne sorarlar; '*Sen ne yapıyorsun?*' '*Ben de külliye inşa ediyorum*' der. Değerli dostlar yonttuğu taşta külliye inşasını gören ufuk yaptığı sendikacılıkta hoş bir sada bırakmayı amaç olarak gören ufuktur ki, bu üyemiz, ülkemiz ve insanlığın geleceği için sendikacılık yapmanın adıdır.

İşte bu anlayışla son bir yıla sığdırdığımız yüzlerce faaliyet içerisinde Hak-İş ve TGTV (Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı) ile birlikte gerçekleştirdiğimiz, darbe günlüklerinin gazete manşetlerini süslediği o günlerde cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal

Atatürk'ün, '*Hâkimiyet bila kaydü şart milletindir*' sözüne rağmen, bu sözün milletin meclisinde aksesuara dönüştürüldüğü günlerde darbe savarlığımızla "Ortak Akıl Hareketini" kurduk ve '*Millet iradesini çiğnetmeyiz*' dedik, on beş yılda bir milletin değerlerini tokatlamayı kendisine ödev bilenlere '*Haddinizi bilin!*' diyerek, yüz binlerle alanlarda haykırdık.

7. Toplu Görüşme süreci geride kalmış olmasına rağmen '*Toplu görüşme masası ne işe yarıyor ve Memur-Sen ne yapıyor?*' sorularına olağanüstü bir performansla, Diyanet-Sen'imizin, Bem-Bir-Sen'imizin, Toç-Bir-Sen'imizin, on bir hizmet kolundan üçünde verdiği yetkiyi sanki on bir hizmet kolunun sorumlusu bizmişiz gibi masadan alamadıklarımızı Sayın Başbakan'a çıkararak, toplu sözleşme sözü ve 25-50 TL olarak kararnamesi çıkmış ek ödeme kararnamelerini Başbakanlık makamında değiştirerek, 103 ve 112 TL'den başlatılmasını sağladık.

Sadece masaya oturmayı marifet sayanlara, ilk dört yıl üç hizmet kolunda yetkili olduğu için masaya oturup hizmet kolu bire indiği için masaya oturmamayı marifet sayanlara, hem masayı anlamlı kılmak, hem de masadan bu masanın grevli toplu sözleşmeli sendikal hakka geçiş için mücadele yeri olduğu gerçeğini yasal çerçeve içerisinde öğrettik, öğreticiliğimizi ortaya koyduk.

Ve dün insanlığın sınıfta kaldığı yer olarak gördüğümüz Gazze'ye, Gazzelilere, Filistinlilere, Filistinlilerin şahsında dünyanın bütün mazlumlarına sahip çıkmayı bir görev bildik ki terörist devlet İsrail'in 28 Aralık günü gerçekleştirdiği ilk katliamın hemen bir saat sonrasında İsrail Büyükelçiliği'ne siyah çelengi bırakan aile olduk. Üç gün sonra Sırp kasabı Radovan Karadzic için kurulan İnsan Hakları Mahkemesi'nin kurulmasını isteyerek suç duyurusunda bulunduk.

İşimiz sendikacılık, demokratikleşme, özgürleşme. Para toplamak işimiz değil. Öyleyse camianın yardım kuruluşlarını bir araya getirelim dedik. İHH, Deniz Feneri, Cansuyu, Kimse Yok mu yardım kuruluşlarına öncülük ederek, şefkat ve merhamet operasyonla-

rının öncüsü olduk. Türkiye'nin her yerinde eylemlere, mitinglere katıldık, organize ettik. Ve en son yine güzide paydaşlarımızla birlikte, 'Akan kan durana kadar, her yer Filistin ve hepimiz Filistinliyiz' sloganıyla Ankara Sıhhiye Meydanı'nda, Ankara'nın tarihindeki en muhteşem mitingi gerçekleştirdik.

Değerli dostlar, Gazze bizi ilgilendiriyor. Filistin bizi ilgilendiriyor. Çünkü biz insanız. Filistin meselesi insanlığın meselesi. Bizi ilgilendiriyor, biz Müslüman'ız. Filistin ümmetin meselesi. Bizi ilgilendiriyor, biz Türkiye'de demokratikleşmeyi, millet iradesini savunuyoruz, öyleyse dünyanın demokrasi ile yönetilen bütün ülkelerinde bütün insanlara seçtikleri ile yönetilme hakkı veriliyorken, Filistinliler'in seçtiklerinin İsrail hapishanelerinde mahkûm olması insanlığın ayıbıdır. Bizim için Filistin meselesi önemlidir. Çünkü biz bir Kudüs şairinin, Mescid-i Aksa şiiri yazarının sendikaları ve konfederasyonuyuz. Ne diyor Akif İnan Ağabeyimiz bu şiirinde;

*"Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslüman'a selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslam diyordu"*

Bu vesileyle Sayın Başbakanımızın Davos'ta çıkardığı sesin de milletin ve Memur-Sen'in beklentisi doğrultusunda gerçekleşmiş olan bir ses olması dolayısıyla kutluyorum, tebrik ediyorum. Ancak bu sesin içinin doldurulması lazım. Bu sese uygun İsrail'le olan bütün ilişkilerin gözden geçirilmesi lazım. Bu sese uygun, 1948 yılında kurulmuş terörist İsrail devletinin domates tohumunda bile bizi kendisine mecbur bırakmışlığına son vermek, uçak sanayi başta olmak üzere kendi ayağımız üzerinde dirilmek, kalkmak ve İsrail'in bütün terörist uygulamalarına topyekûn karşı çıkmak gerekiyor ki, bu lider ülke Türkiye'nin yapması gereken bir çıkıştır. Bu hükümetin bunu yapması lazım. Başbakanımızın bunu yapması lazım. Dün çocuklarımıza dört bir tarafımız düşman olgusu ile verdiğimiz eğitimde 'Ölürüz, öldürürüz' yeminleri yaparak, şehitlik kavramının bile içini boşaltıp, ömrü İslam'la mücadele edenlerin gariban Anadolu gençlerini bu kavramla aldatıp toplum mühen-

disliği senaryolarına alet etme oyunlarını bozduk, bu millet bozdu, bu siyasetçiler bozdu. Öyleyse geleceği de birlikte imar ve inşa etme mecburiyetimiz var.

Değerli dostlar, öyleyse Memur-Sen ailesinin Türkiye sevdasının önünde hedef olarak koyduğu tam demokratikleşme ideali var. Bu idealinin önündeki mahalle baskılarını, yargı engelini, siyasetin derin devlet adına yapıyor olması, ya da çetelerin avukatlığı ile yapıyor olması gibi engelleri elbette aşmak zorundayız.

Bu engellerin içerisinde öyle bir engel var ki 12 Eylül'ün ferman Anayasası. Devlete göre insanı dizayn eden, genelde devletin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni karıştırıp, derin olanından, bürokratik olanından medet uman, milletin bütün değerleriyle kavga eden bu anlayış. Yeni Anayasanın temeli "İnsanı yüceltmek, devleti insanın yüceliğiyle yaşatmak" şeklinde özetlenebilecek Şeyh Edebalı'nın anlayışına dayanmalıdır. Bu anayasada eğitimde fırsat eşitliğinin sözde değil, özde olması gerektiğine inanıyoruz. Bu anayasada Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'nın 148. maddesindeki yasama, yürütme, yargı kuvvetler ayrılığı ilkesini gasp ederek, Meclis'in yüzde 85'inin, 411 milletvekilinin el kaldırarak, kızlarımıza tanıdığı eğitimde fırsat eşitliğinin ihlaline müsaade edilmemelidir. Öyleyse demokratik, laik, sosyal, hukuk devleti ilkelerinden laikliğin doğduğu ülke Fransa'da başörtülü kızlarımızın okumasının teminatı iken, bu ülkede Sütçü İmam'ın torunlarının eğitim hakkını elinden almaya, dindarı tokatlamaya, dövmeye, ara unsur, ara sopa gibi kullanılmasına da elbette müsaade etmeyeceğiz. Tanımının yapılmasını istiyoruz. Hukukun üstünlüğüne dikkat edilmesini istiyoruz ki, bu devlete demokratik devlet diyebilelim.

Değerli dostlar, öyleyse demokratik devlet idealinin önündeki her türlü çeteleşmeye başta Ergenekon çetesi olmak üzere sonuna kadar üzerine gidilmesini istiyoruz. Sendikacılığı darbecilerin çarkına su taşımak olarak gören, konfederasyonların ve sendikaların tarihe karışmasını kirlerinden arınmasını, kamburlarından kurtulmasını önemsiyoruz ki, gerçekten hâkimiyet bu millete ait olabilsin.

Değerli dostlar, öyleyse Memur-Sen ailesinin sendikacılığa bakışında, her kaydolan, her kaydettiği üyede, evet Türkiye'nin ve dünyanın sorunlarına karşı, çalışanlarımızın ve milletin sorunlarına karşı çözümün paydaşı olacak güçlü aile yolunda aile fertlerimiz zenginleşiyor demeliyiz. Bu zenginlikle dün, *'Sendika ne işe yarıyor? Sendika benim için ne yapıyor, yapacak?'* sorularına cevap arayarak kurduğumuz bu örgütlerimizi Allah'a hamdolsun ki, bugün görüyoruz ki, çok işe yarıyor, Türkiye'nin, kimsesizlerin sesi, sözcüsü oluyor. Öyleyse bundan sonra, *'Örgütüm için, Diyanet-Sen'im için, Memur-Sen'im için ben ne yapacağım?'* demeliyiz ki, bu hizmetleri bundan sonra daha bir güzel ve birlikte yapabilelim.

Değerli dostlar, Diyanet-Sen çok önemli bir milattır, Diyanet-Sen'den önce, Diyanet-Sen'den sonra. Memur-Sen bu ülkenin yüz akıdır, artık milattır. Memur-Sen'den önce, Memur-Sen'den sonra. Geleceğimizi güzelleştirme sevdasında sunduğunuz bütün katkılardan dolayı teşekkür ediyorum. Ama sorunlar çok. Çözüm için güce, katkıya ihtiyacımız var. Bu duygularla hepimizi saygıyla selamlıyorum. Allah yar ve yardımcınız olsun diyorum.

İKİNCİ BÖLÜM

SENDİKAL MÜCADELE VE KAMUOYU SEMİNERİ

ÖRGÜTLÜ TOPLUM OLMA YOLUNDA SENDİKAL MÜCADELENİN YERİ

Prof. Dr. Naci BOSTANCI

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

Değerli başkanlarım, değerli arkadaşlar, hoş geldiniz. Diyanet-Sen'e on bir kere maşallah. İnşallah kırk bir kere maşallah da diyeceğiz, yüz kırk bir kere maşallah da.

Sizlerin önünde konuşma yapmak zor. Niye zor? Çünkü hayatımız hep arka saflarda, sizin arkanızda durmakla geçti. Şöyle bir alışkanlığımız var. 'Uydum hazır olan imama.' Şimdi burada kime uyacağız?

Dinleyiciler: Size uyacağız. (gülüşmeler...)

Ama konuşmanın zorluğu sadece camide, 'Uydum hazır olan imama' demekten, öyle bir alışkanlıktan kaynaklanmıyor. Aynı zamanda ben, siz değerli arkadaşların ne kadar güzel konuşmalar yaptıklarını biliyorum. Bazı camilerde hocalarımız kesinlikle Shakespeare'yi gölgede bırakacak konuşmalar yapıyorlar. Hem o konuşmaların içi dolu oluyor, hem de müthiş, ne diyor Batılılar action, Türkçesi ekşin, son derece güçlü bir canlılık o konuşmalara eşlik ediyor. Anlıyorsunuz ki bu konuşmalar bir replik, bir ezber

değil. Bu konuşmalar aklın ve kalbin birlikteliğinden doğuyor. Zaten insana hitap eden konuşmalar da böyle değil midir? Ezbere konuşmaları kim dinler? Kişileri kim dinler? Eğer söylenen sözün içindeyse o insan o zaman sözünü diğerine iletir. Ve bu işi kesinlikle siz çok iyi bir şekilde başarıyorsunuz. O yüzden zaten sizin karşınızda konuşmak son derece zor.

Değerli arkadaşlar Diyanet-Sen Akademisi hayırlı bir iş. Bilgi dediğimiz hadise bir tarafı ilim, bir tarafı irfan. İlim; biliyoruz ki, deneye, gözleme ve akla dayalı bir iş. İrfan ise Batı'da felsefeye dedikleri iş. Yani bilgelik sevgisi. Hayatın künhüne varılarak elde edilen bilgilerin paylaşımı. Akademi dediğimiz kurum, ilimle irfanı birleştiren bir yapı olmalı. Sadece ilim değil. Sadece ilim insanı bir yerde bırakır, yarıda bırakır, hayatın tekemmülünü sağlamaz. İnsana her zaman konuşabilen ilim ve irfanın birlikteliğidir.

Hepimiz hayat boyunca öğreniriz. Bütün hayatımız öğrenmekle geçer. Ama bu öğrenme işi sadece dışarıyı, sadece dünyayı, dışarıda neler olup bittiğini esas almaz. Aslında bütün bilgilerin dönüp dolaşıp geldiği yer kendimizdir. Bütün bilgiler neticesinde öğrendiğimiz doğrudan doğruya kimliğimiz olur. Kişi kendini bilirse dünyayı bilir. O yüzden kendini bilen Rabb'ini bilir deniliyor ya. Kendini bilmek bütün bu işlerin neticesi.

Marks diye bir adam var biliyoruz. Marks tarihi materyalizm demiş, diyalektik demiş. Kapitalizme yaman eleştirileri savurmuş, inanç konularına da mesafeli baktığından haberdarız. Ama Marks diyor ki, *'İnsanın kendisini bilebilmesi ancak dünyayı bilmesinden geçer. Dünyayı bildiğimiz ölçüde kendimizi biliriz.'* Doğru bir tanım. Kendimizi bilirken kafamıza yorganı çekip yahutta karanlıkta sessizce oturup, *'Ben kimim, neyim, kimliğim, anlamım nedir?'* tarzı bir tefekkür işe yaramaz. Başkalarını öğrendikçe, dış dünyayı, başka hayatları, başka ülkeleri, tarihi, geçmişi öğrendikçe bütün bunların içinde yazılı olan kendimizi öğreniriz.

Değerli arkadaşlar, gerçek bilgi, insana nüfuz eden, insanın da kendisinin nüfuz ettiği şeydir. Bilgi ile hemhal olmak, iç içe geçmek, o bilgiye sahip olmadan önceki insandan daha farklı birisi

olmak, o bilgi marifeti ile dünyaya bakışını değiştirmek. Bilginin böyle bir işlevi var.

Bir şeyi biliyor olurken hala dünyaya aynı şekilde bakıyorsan o bilgi, bilgi değildir. Kafka'nın kitaplar için iyi bir lafı var. Unutmayalım kitaplar da hayata dair, bilginin bir unsurudurlar. Kafka diyor ki, *'İyi kitaplar içimizdeki buzdan denizi kılıcı ile parçalayan kitaplardır. Bizi çarpan kitaplardır.'* Bilgi de bizi çarpmalı. Bize dokunma derken böyle hafif bir dokunuş değil. Bizi adeta yeniden kuran, bizi dönüştüren bir şey olmalı bilgi. İçimize işlemeli. Ben inanıyorum ki, bu akademi dediğimiz kurumlar ancak böyle bir bilgiyi iletebilirlerse işlevlerini yerine getirebilmiş olurlar. İnşallah bu akademi girişimi bu güzergâhta, bu yolculukta önemli işler yapacaktır.

Size bir hikâye anlatayım: Borges diye Güney Arjantinli, iyi bir mütefekkir, bir yazar vardır. Bizim Cemil Meriç gibi ömrünün yarısını kör olarak geçirmiş. Borges gözleri kör bir adam olarak Arjantin Milli Kütüphanesi'nin müdürüydü. Demek ki, kitapları okumak için illa da göz gerekmiyor. Kitapları okumak için bazen insanın parmak uçları da yeterli olabiliyor. Parmak uçları ile insan dünyayı okuyabilir değil mi?

Borges'in bir hikâyesi var. Size o hikâyeyi anlatacağım. Bir gün kralın birisi ülkeye tallel çıkartmış. Demiş ki, *'Ey tebaam, ey yönettiğim insanlar. Biliyorsunuz ki, çok şan ve şeref gördüm. Kahramanlıklar yaşadım, savaşlar yaptım. Düşmanlarıma baş eğdirdim. Benim bu yaptıklarımı, benim hayatımı hangi şair en güzel şekilde şiire dökerse onu ihsanlara boğacağım.'* Tallelar bunu bütün ülkeye duyurmuşlar. İşin ucunda ihsan var. şairler dökülmüşler saraya, sabah akşam şiir okuyorlar. *'Sen ki kralım gökteki güneş, ay, yıldız.'* Fakat kral hiçbirisini beğenmiyor. Bir gün saraya genç bir şair gelmiş. Bir tıfil oğlan. Demiş ki, efendim şiirimi getirdim. *'Peki'* demiş kral, *'Oku.'* şair, *'Olmaz'* demiş, *'Akşam heyetini toplayacaksın. Ben şiirimi sabaha kadar okuyacağım.'* Akşam heyeti toplamışlar, bu tıfil oğlan, kralın bu ihtişamlı hayatını anlatan şiirini okumuş, sabaha kadar. Gün ağarıırken herkes şiirden mest olmuş bir şekilde, o mu-

azzam şiirden çok derin bir şekilde etkilenmiş bir biçimde hayal ve şiirin dünyasıyla bu dünya arasında bir halde hayranlık içinde.., Kral şiir bitince, 'İşte' demiş, 'benim hayatımı anlatan budur.' Genç şairi ihsanlara boğmuş. Şair tam çıkacakken demiş ki; 'Bu şiir üzerine şiir yazılmaz biliyorum. Ama sen acaba bunu daha kısa ve daha çarpıcı yazabilir misin?' Şair; 'Peki' demiş, gitmiş.

Aradan uzun yıllar geçmiş. Genç şair, orta yaşlı bir şair olmuş, sakalına ak düşmüş. Böyle bir vakitte sarayın kapısını çalmış, şiiri getirdim diye. Yine heyet kurulmuş, herkes beklemiş şiiri. Şair gece yarısına kadar şiirini okumuş. Demişler ki, 'Bu öncekinden de güzel, bu muazzam bir şey.' Yeniden altınlar, ihsanlar. Şair gidecekken, kral demiş ki, 'Artık bunun üzerine şiir söylenmez; ama daha kısa ve daha çarpıcı yazabilir misin?' Şair gitmiş, şiir unutulmuş, yıllar geçmiştir. Sonra bir vakit bir piri fani, sakallar göbekte, yani bizim yaşlı şair kapıyı çalmış, şiiri getirdim diye. Kral ölüm döşeginde; 'Şiir mi, ha öyle bir şey vardı, çağırın' demiş. Çağırılmışlar, kral toplamış heyetten kalanları, demiş ki, 'Şiiri oku?' Şair; 'Okuyamam, sadece sizin kulağınıza söyleyebilirim' demiş. 'Peki' demiş kral. Şair eğilmiş ve kralın kulağına bir kelime söylemiş. Kral o kelimeyi duyunca ölüm yatağından doğrulmuş, tacını, tahtını bırakmış, kendisini dağlara vurmuş.

Bizim aslında hayat maceramız da nice koşuşturma ve konuşmadan sonra hayatın künhünü anlatan bir kelime için değil midir? Bana bu kelimenin ne olduğunu söylemeyin. Ne olduğunu sormayın. Hepimiz kendi hayat çizgimiz içinde bu ilim, irfan yolunda ilerlerken, kendimizi kurarken, kendi tek kelimemizi bulacağız. Yani cim karnındaki o noktayı.

Akademi dediğimiz kurum bu yolculukta sadece bir parçadır. Bu yolculuğun bir parçasıdır, kurumsal yapısıdır, örgütlü yapısıdır. Ama biz biliyoruz ki, ilim-irfan yolculuğu dediğimiz yolculuk, bir yere kadar okullardan, mekteplerden, akademilerden geçer. Bir yerden sonra kesinlikle insanın tek başına yaptığı bir yolculuktur. Tek başına... Yanında, yöresinde, önünde ve arkasında hiç kimse-

nin olmadığı bir yolculuktur. Ve ümitle temenni ederim ki, hepimizin hayatı hem bu örgütlü, kurumsal yapılardaki eğitimlerden geçsin, bizi o tek kişilik yolculuğun kapısına taşınsın. Sonrasında da o tek kişilik yolculuğumuzu yapalım. Ve o kelime her neyse, o bilgelik, Cim'in karnındaki nokta onunla buluşalım.

Değerli arkadaşlar, din görevlileri toplumda son derece önemli bir konuma sahip. Bunu benim anlatmama gerek yok, zaten siz kendi hayatınız içinden biliyorsunuz. Benim de gözlemlerim var. Ben Amasya doğumluyum. Bir tarafım da Çorum İskilip. İskilip'te bir Hamdi Hafız vardır. Hamdi Hafız, İskilip'in şehrin göbeğindeki merkez camiinde vaaz-ü nasihat eder. İnsanlar da Hamdi Hafız'ı dinlerler. Sadece dinlemekle kalmazlar, onun söylediklerine kulak verirler ve hayatlarına taşırlar. İskilip'te kiminle konuşsam, bir yarım saatlik konuşmanın içinde mutlaka, adeta biz okur-yazarlar nasıl Hegel'den, Marks'tan, Peygamberden, Kuran'dan, çeşitli kaynaklardan dipnot düşüyorsak, bizim o İskilipliler de Hamdi Hafız'dan bir dipnot düşerler. Hamdi Hafız, işte bilmem hangi vazında demişti ki, 'Şöyle şöyle yapın, şöyle şöyle yaşayın.' Onların dünyayı algılamalarında Hamdi Hafız'ın çok esaslı bir yeri var.

İskilip dağlar arasında bir şehir. Şöyle yüksekçe bir yerden baktığınızda görürsünüz bir avuç şehir ve leblebi kokusu ... Hamdi Hafız'la İskilipliler'in ilişkisine baktığımızda bana öyle geliyor ki; nasıl bu dünyada İskilipliler ve Hamdi Hafız böyle iç içe geçmişse, aynı dünyanın bir parçası haline gelmişlerse ve Hamdi Hafız adeta o şehrin bir iskeleti, bir omurgası olmuşsa, sanki öbür dünyada da İskilip aynı şekilde konumlanacak, Hamdi Hafız vaazlarına devam edecek, bizim İskilipliler de ebediyen Hamdi Hafız'ın sözlerini not düşüp oradaki hayatlarına devam edecekler. Bendeki izlenimi budur Hamdi Hafız'ın.

Ama eminim ki bu sadece Hamdi Hafız'a ait değildir. Buradaki bütün din görevlileri kendi çevreleri ile böylesine aydınlık, onların hayatlarına nüfuz eden, onların gözlerine bakış olan bir ilişki kuruyorlardır. Din görevlilerini zaten önemli kılan budur. Sadece

bu dünyaya ilişkin değil aynı zamanda ebedi dünyaya ait mihmandarlıktır onları toplumun önüne koyan. Bir kollarıyla ebediyete, bir kollarıyla bu fani dünyaya yönelik, yüzleri ve bağrıları, dilleri konuşmaları, aynı zamanda insanları her şekilde, her açıdan, her biçimde kucaklamalarından biliriz ki onlarsız bu hayat olmaz. Başka hangi meslek insanları böyle kucaklayabilir? Çiftçiysen tahılla kucaklarsın, işçiysen emeğinle kucaklarsın, para sahibi isen sermayeyle kucaklarsın, ama bir din görevlisi maddi ve manevi ne varsa hepsiyle birlikte kucaklar insanları.

Değerli arkadaşlar, din görevlisine karşı biraz böyle eleştirel bir perspektiften bakacak olursak halktan, insanlardan gelen iki tür davranış, değerlendirme, beklenti görmek mümkün. Bunlardan birincisi; din adamının bir mükemmellik timsali olmasıdır. Böylelikle adeta kendi günahlarının ve yanlışlarının telafi edicisi olarak din adamını görmek ister. Kendileri günah işlese, yanlış yapsa, kitaba aykırı davranırsa bile bir yerlerde kitaba uygun bir şekilde o mükemmel hayatı sürdüren insanın varlığını görmek ister. O yüzden sıfır hata muamelesi yapar din görevlisine. Bu bir bakıma iyi bir şeydir. Bir örnek model olmak bakımından iyi bir şeydir. Ama din görevlileri de insandır. Bu dünyada o, melek değil ki. Bu kadar mükemmellik beklentisi doğduğunda adeta kanatsız melek muamelesi gördüklerinde en ufak bir insani hal, insana ilişkin hata demeyeyim, bu dünyaya ait bir davranış, onlar dahi sanki bir kusurmuş gibi görülebilir.

Mesela, yardımlaşmak gerekir, değil mi? Fakirin, fukaranın desteklenmesi gerekir. Öksüzün yetimin başının okşanması gerekir. Kim yapacak? Din adamı yapacak. Her türlü iyiliğe din adamı koşacak. İyi de kardeşim, din adamının bütün bu koşmaları gerçekleştirecek gücü, kuvveti, parası pulu var mı? Bu tarafını, dünyevi tarafını düşünmez. Ondan adeta ruhani bir önderlik bekler. Bu bir tarafını olumlamaktır, onu mükemmel bir insan olarak görme arzusudur. Ama diğer taraftan da hepimiz aynı dünyada yaşıyoruz, hepimiz insanız, oradan da bir eleştiri çıkar din adamına karşı. Niye yolda şöyle yürüdün? Niye kıyafetin böyleydi. Yediğin lokmaya

kadar senin tavrını hareketini takip ederler. 'Efendim hocalar çok yerler.' Derler mesela. Ama biz biliriz ki bu bir yansıtma sözüdür esasta.

Keykavus, Kabusname'de bir hikâye anlatıyor. Bir gün padişahın birisi halkı yemeğe çağırmış, millet oturmuş padişahın sofrasına yemek yiyorlar. Padişah yemek sırasında karşısına oturan adama tam kaşığı ağzına götüreceken, '*Dur*' demiş. Adam durmuş, Padişah, '*Yeme, kaşığında kıl var*' demiş. Adam, kaşığı atmış, gitmiş. Padişah; '*Allah, Allah, şimdi ben ne dedim adama, kaşığı attı, gitti. Çağırın bakayım şu adamı*' demiş. Adamı çağırmışlar. Niye kızdın, sofrayı niye terk ettin diye sormuş Padişah. Adam '*Padişahım, bizi bir yemeğe çağırdın, benim kaşığımdaki kılı görecek kadar demek ki lokmalarına dikkat ediyorsun. Ben lokmalarına böyle bakan birisinin sofrasına oturmam*' demiş. Şimdi hoca ruhani varlık, halkın önderi timsali, ama kaşığındaki pirincin tanesine kadar millet pür dikkat. Kastettiğim böyle bir şey.

Değerli arkadaşlar, dini hayata ait işlerin, kişilerin örgütlü mücadeleye, paraya, pula, yemeye, içmeye, bu dünyada var olmaya sanki hakları yokmuş gibi davranılmaktadır. Oysaki bütün bu işler aynı zamanda bu dünyaya ait işler. Mesela cami dediğimiz yerin temizlenmesi lazım. Cami mekân. Cami dünyevi bir yer aynı zamanda. Evet, Allah'ın evi, her yer Allah'ın evi. Ama cami aynı zamanda ev gibi bir yer. Temizlenmesi, ısınması lazım. Bu hayatın, o dünyevi güzergâhlarda yürümesi lazım. Din görevlisi dediğimiz insanın insan olarak üç öğün yemek yemesi lazım. Hayatını sabah-akşam maddi hesaplar yapmadan yürütebilmesi lazım. Sürekli borcunu düşünen bir adam o ilahi, metafizik, mistik dünyaya dala bilir mi? Sabah akşam, bilmem nereye taksitim var, şuraya borcum var diye düşünen bir yorgun zihin nasıl cemaate dönüp verimli konuşmalar yapabilir? Din görevlisi ruhani varlık muamelesine uğrarken bu dünyalı yanının ihmal edilmesini hiçbir şekilde hak etmiyor. Din görevlileri sendika kurar mı, denilebilir mi? Din görevlisi kendi hakkının ve hukukunun mücadelesini verir mi? Diye

sorulabilir mi? Zaten bu işler kendiliğinden olsa, tabii ki sendika kurulmayacak. Ama demek ki olmuyor.

Değerli arkadaşlar, yaşadığımız modern dünya güçler mücadelesi çerçevesinde şekilleniyor. Kim olursanız olun, neyi temsil ederseniz edin o güçler ilişkisinden etkileniyorsunuz ve ister istemez orada bir konumunuz oluyor. Pascal diyor ki, '*Dünyanın krallığı güçtür.*' Eğer gücünüz varsa toplumda yeriniz, anlamınız ve statünüze uygun bir hayatınız olur. Din görevlilerinin de mutlaka o manevi, kendilerine atfedilen mistik anlamların ve kudretin ötesinde maddi ve bu dünyaya yönelik güçlerinin olması gerekiyor. Ve onlar kendileri bunu yapmazsa, kendileri bu gücü elde etmezse, kimse çıkarıp sizin de şöyle bir dünyevi gücünüz olsun diye bunu onlara vermez.

Bakin size bir şey anlatayım. 19. yüzyıl Avrupa'da çok zalim bir yüzyıldır. Ne bakımdan zalimdir? İnsanlar müthiş bir yoksulluk içindedir. Perişandır. İngiltere, o dönemde sanayileşmiş ve gelişmiş bir numaralı ülke, İngiltere'de bir işçinin hayatını sürdürbilmesi için günde 18 saat çalışması gerekiyor. Sadece kendisi değil karısı da 18 saat çalışmaktadır. Sadece karısı da değil 6 yaşından büyük çocukları varsa onlar da anaları ve babaları ile birlikte fabrikalara gidip iş yapmak zorundadırlar. Çünkü ana, baba, çoluk çocuk hepsi çalışırsa ancak karınlarını doyurabilecek somuna ve geceleri odalarına bir parça ışık düşürecek muma kavuşabilirler. 18 saat çalışmak! Zaten çocuk, çocuk olarak görülmez. Çocuk, büyüğün minyatürüdür. O yüzden büyük ne iş yapıyorsa kendi gücü nispetinde çocuk da aynı şeyi yapmalıdır, anlayışı hakimdir zaman. Çocuklara şimdi yaşadığımız dünyada nasıl muamele edildiğini biliyoruz.

Modern bir hastanede çalışan dünya görüşü itibariyle seküler bağlamda yer alan bir hemşire; '*Ben bu çekirdek ailelere şaşırıyorum, çocuklarına tapıyorlar. Evlerindeki çocuklar, adeta onların yeni totemleri*' demişti. Hakikaten çekirdek ailelerin çocukları ile ilişkilerinde bir çarpıklık var. İşte 3-4 yaş arası çocuğun giyimi, kuşamı, 4-5

yaş arası psikolojisi, pedagojik olarak ne yapmak lazım, filan diye çok ayırlandırılmış bir çocuk gelişim hikayesi söz konusu. Ama geçmişte bunların hiçbirisi yoktu. Geçmiş de çok abesti Avrupa'da, şimdiki modern zamanda da bir başka abeslik söz konusu. Çocuklar 6 yaşından itibaren çalışıyorlar. İnsanlar bu 18 saat çalışacakları fabrikaya sabahın köründe, çamurların içinde koltuklarının altında bir somun öyle gidiyorlar, çünkü oturup kahvaltı yapacakları vakitleri yok, esasen kahvaltıda yok.

1848'de Marks, Manifesto'yu yazdığında esasen alana böyle bir tablo egemendi. Bir tarafta bir avuç zengin, diğer tarafta müthiş sefil bir proleter sınıf, işçi sınıfı. O dönemde işçiler; ücretlerinin artırılması, hayat şartlarının düzeltilmesi, çalışma saatlerinin daha aşağıya çekilmesi için sendikalar kurmaya başladılar. Onlar sendika kurmaya başladığında, o devrin kudret sahipleri, patronlar, burjuva sınıfının temsilcileri, onların akıl verenleri şöyle dediler; Sendika kurulması yanlıştır. Çünkü Darwin ne demişti, tabiatta güçlüler zayıfları yok eder. Güçlülerin zayıfları yok ettiği bir tabiat mükemmelliğe doğru gider. Çünkü hasta, zayıf, aptal, çevik olmayan hayvanlar ortadan kalkıyor, adaleli, akıllı, zeki, kafası çalışan, kurnaz, güçlü hayvanlar kalıyor geriye. Bunun neticesinde o eliminasyon, o seçme tabiatı mükemmelliğe doğru götürüyor. Zayıflara hayat hakkı olmayan bir tabiat, sadece güçlülere hayat hakkı veren bir tabiat mükemmele yürüyen bir tabiattır.

Toplumlar da tıpkı tabiat gibi olmalı ve mükemmelliğe doğru gitmeli deniliyordu. Nasıl? Zayıf olan, kendi hakkını, hukukunu koruyamayan, mevcut ücret seviyesi ile yaşayamayan, 18 saat çalışamayan, gebersin. Gebersin ki, güçlü olanlar ayakta kalsınlar. Sendika ne demek? Sendika dayanışma, organizasyon demek. Sendika bu tabiat şartlarına suni bir müdahale demek. Bırakın insanlar tek başlarına debelensinler. Güçlü olanlar kalsın, zayıf olanlar ölsün. Ve tıpkı Darwin'in tabiat için söylediği gibi toplumsal hayat da mükemmele doğru gitsin. Tabi adamların derdi ne Darwin, ne sosyal Darwinizm, ne başka bir şey. Onların istedikleri, güçsüz, zayıf, çelimsiz, pazarlık gücü olmayan, istedikleri gibi kullanabilecekleri, gerektiğinde kulağından tutup atabilecekleri bir yığın olması.

Proleter, işçi sınıfının böylesine güçsüz, pazarlık gücünden yoksun bir şekilde karşılarına çıkması, istediklerini almaları, istediklerini atmaları. Bütün iplerin, bütün kudretin kendilerinde olması. Sendika ne demek? O kudreti, o ipleri kaybetmek demek.

Ama 19. yüzyılın bu trajedisinden galip çıkan sendikalar oldu. Düşünün ki, o kudret sahipleri, o suyun başını tutmuş olanlar, bu çevrelere en zeki, en akıllı insanları toplayıp, onlar üzerine kendi görüşlerini meşrulaştıranlar kaybettiler. Zayıflar, o güçsüzler, pazarlık gücü olmayan o insanlar, sendikalar mağlubiyet, güç kazandılar. Birlik oldular, güçlerini, akıllarını birleştirdiler, sosyal darwinizmi tekzip ettiler. Sendika böyle bir iştir. Çalışma saatleri de düştü, insanlar insanca yaşayabilecekleri bir ücrete kavuştular. O patronların, o güçlü insanların, o ipleri ellerinde tutanların karşısında kendileri de bir kudret ve iktidar sahibi oldular.

Değerli arkadaşlar, kesinlikle hayat çok gerçek ve çok acımasız. Bunun en çarpıcı örneğini siyasette görüyoruz. Siyaset ne? Siyaset aslında her şeydir. Siyaset deyince falan parti, filan başbakan, muhalefet, iktidar mücadelesi... Hayır, her şey siyaset. Giyim, kuşamımız, yürüyüşümüz, seçtiğimiz kelimeler, siyasetten hiç bahsetmeyen yazılarımız, siyasetle ilgisiz resimler, bunların hepsi aslında siyasete ilişkindir. Çünkü siyaset maddi ve moral değerlere ilişkin bir iktidar mücadelesi demektir.

İki insan arasındaki özel ilişki bile siyasidir. Çünkü bu iki insanın birbirlerine karşı nasıl davranacaklarını sahip oldukları kültür biçimlendirir. Kültürü biçimlendiren siyasettir. Bütün bunların ötesinde siyaset nedir peki? Siyaset değerli arkadaşlar, onun en çarpıcı resmini, Sümerler kabartma olarak yapmışlar. Bu resimler, kabartmalar siyasetin ne olduğunu mükemmel bir şekilde özetliyor. Sümerlerin kralları bir tahta oturur, bir elinde asa tutarlar, diğer elinde buğday. Siyaset budur. Bir elinde sopa, diğer elinde buğday. Buğdaysız sopa işe yaramaz ve sopsuz buğday işe yaramaz. Siyaset sopayı ve buğdayı kullanmaktır. Kim kullanacak sopayı ve buğdayı, nasıl kullanacak, neye göre kullanacak? Bu sopa kimin

kafasına inecek, kimi kollayacak? İnsanlar arasında hangi sınırları çizecek? Ve bu buğday kimden alınacak, kime verilecek? Bunların hepsi siyasetin içinde. Eğer gücün yoksa o siyasal ilişkiler alanında kudretin yoksa kesinlikle itibarın da yoktur. Sopadan senin payına düşen sırtına inen bir sopadır. Buğdaydan payına düşen sadece samandır. O yüzden değerli arkadaşlar, örgütlü güç, güçlerin birleşmesi insanların yerleri, statüleri, durumları her ne olursa olsun o sopanın bir tarafından da kendilerinin tutmasını sağlar. O buğdayın sapından kendilerinin tutmasına imkan verir.

Hatırlayalım 1991. Turgut Özal Cumhurbaşkanı, Yıldırım Akbulut Başbakan oldu. Yıldırım Akbulut'u hatırlıyoruz değil mi? Hakında bir sürü fıkra uydurulmuştu. Kesinlikle çok akıllı bir adam Akbulut. O fıkralar biliyorsunuz evrenseldir, tutarlar böyle kişiye göre anlatırlar.

Yıldırım Akbulut Başbakanken Zonguldak Yeraltı Maden-İş bir yürüyüş başlattı. Yürüyüşün de anlamlı şanlı bir ismi vardı. Dediler ki, *'Bu düzen değişecek.'* Kardeşim ne istiyorsunuz, maaşlarınıza zam mı istiyorsunuz? Hayır, yukarıdan aşağıya düzenin değişmesini istiyoruz. Kalktılar Ankara'ya yürüyorlar. Bir alayı vala ile... Tabii gazeteler, televizyonlar işçiler yürüyor, diye anlatıyor, Zonguldak'tan çıktılar pankartlar, sloganlar, en az geçen söz ücret, en çok geçen baştan aşağıya düzenin değişmesi. Bolu'ya geldiler. Yıldırım Akbulut dedi ki, sizin maaşlarınızı yüzde yüz arttırıyorum. Yeraltı Maden-İş; *'Evet, düzen değişti. Biz geri dönebiliriz'* dedi. Dünyayı değiştiremeyeceğimize göre hiç olmazsa kendi düzenimizi değiştirmiş olduk.

Şimdi Yeraltı Maden-İş bunu niye aldı? Yürüdüğü, gürültü, paktırtı yaptığı için aldı. Hatırlayalım genellikle bu ücret pazarlıklarında memurlara ne söylerler? Konuşulur, görüşülür filan böyle, sonra bir devlet bakanı çıkar, yüzünde ne kadar çok hesap-kitap yaptıkları, toplumsal faydayı düşündükleri, herkesin çıkarlarını kolladıkları bir bilgelik görüntüsüyle, *'Yaptığımız değerlendirme neticesinde, bütçe imkânları çerçevesinde, memurlara bu yıl yüzde 7 zam yapmayı*

uygun gördük. Kim uygun gördü? Biz uygun gördük. Hangi çerçevede? Bütçe imkânları çerçevesinde. Nedir kardeşim bu bütçe imkânlarının çerçevesi, bunu kim tayin ediyor? Biz tayin ediyoruz. Niçin? Çünkü zaten siz yoksunuz. Siz pazarlığın öbür ucunda değilsiniz. Sizin bir kudretiniz yok. Biz bakıyoruz, görüyoruz, değerlendiriyoruz, bütçe imkânlarına bakıyoruz, sonra yüzde 7 zammı uygun görüyoruz. Peki, Yeraltı Maden-İş ne yaptı? Yürüdü yüzde yüz zam aldı. Bütçe imkânları çerçevesinde bir zam mı yapıldı? Hayır, başka çerçevede bir zam yapıldı. O çerçeveyi biliyoruz, gürültü patırtı çerçevesi. İktidar mücadelesinde bir yere sahip olmanın çerçevesi.

Değerli arkadaşlar, işte siyasetin acımasız yüzü bu. Eğer sizin gücünüz olmazsa, sizin pazarlık kabiliyetiniz olmazsa, siz tek başınıza bir varlık, bir âdem olarak bu hayatın içinde yer alırsanız, kudret sahipleri kendi kafalarına göre uygun buldukları ama allayıp pulladıkları bir dille sundukları bir ücreti, bir hayat tarzını size uygun görürler. Ama neyin uygun olduğuna hiç şüphesiz kim karar verecek dediğimizde adil olanı hep birlikte oturulup buna karar verilmesidir. Bunu sağlayan sendikalaradır.

Tabii ki Türkiye’de memur sendikacılığı gerçekten çok önemli mesafeler aldı. Dün adı, tabelası bile yoktu, sonra adı oldu. Sonra adını kazandı, hak etti, o eski geleneğe göre. İş yaptı, iş başardı, adını kazandı, ve bugün bu pazarlıklarda, bu konuşmalarda, bu tartışmalarda bütçe imkânlarının çerçevesinin ne olduğunu tayinde bir yeri ve anlamı var.

Ama takdir edersiniz ki sendikal mücadelenin çok daha başarımlı bir şekilde yürüebilmesi, sadece ücret pazarlıklarında değil, çünkü bu dünya elbette ki sadece ücretten ibaret değil, her alanda sendikanın faaliyet gösterebilmesi sizlerin ona verdiği desteğe, bu destekle edindiği güce bağlı. Ücret önemli elbette, ama din görevlileri dediğimiz o toplumsal kesim, toplumla kurdukları bağlar dikkate alındığında kesinlikle buna indirgenemeyecek ölçüde anlamlı dolu bir hayata sahipler. Ücretin ötesinde bu toplumsal hayata karşı sorumlulukları da yerine getirebilmek için sendikal mücadele üzerinden gitmek gerekiyor, orada işbirliği yapmak ge-

rekiyor, Her kim ne yapacak ve ne kadar kudretle akıl koyacaksa o sendikanın içine koyması gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, Pierre Clastres diye Fransız bir antropolog vardır. Pierre Clastres, eleştirel bir antropolog. İlkel toplumlar üzerine çalışıyor. Amazon'a gitmiş, Amazon'u biliyoruz, Güney Amerika'da. Orada o bereketli yağmur ormanlarında, Amazon Nehri'nin iki kenarına yerleşmiş yerliler üzerine çalışmış. Benim bahsettiğim tabii daha geçmiş yıllara ait bir hadise. Amazon yerlileri üzerine çalışırken, Pierre Clastres, şöyle bir tablo, o yerlilerin hayatından bir enstantane anlatıyor. Diyor ki, gece olduğunda karanlık ormanın içine doğru çekildiğinde yerliler ormanın derinliklerine doğru yürürler, ağaçların altında bir ateş yakarlar. Sonra ateşin etrafında toplanırlar ve yavaş bir sesle şarkı söylemeye başlarlar. Onlara ne söylüyorlar diye kulak verirsiniz anlarsınız ki, anlattıkları kendi hayatlarıdır. Nasıl bir hayvanı avladıklarını, nasıl ok ve yay yaptıklarını, hangi ağaçtan ne tür bir meyve kopardıklarını, bütün bunları anlatırlar. Kendi gündelik gerçekliklerini şarkı olarak anlatırlar. Ama der, herkes kendi şarkısını söyler. Şarkılarının dinleyicisi yoktur. Ortak bir şarkıyı da söylemezler. Hep beraber, hani bizde vardır ya, 'Biz her gece Heybeli'de mehtaba çıkardık' diye. Hayır, ortak bir şarkı yok. Herkes kendi şarkısını söylüyor, ama hiç kimse diğerini dinlemiyor.

Böyle bir dünya, herkesin kendi şarkısını söylediği, kimsenin dinlemediği bir dünya tabii ki modern dünya için söylüyorum, karmakarışık bir dünyadır. Ama herkesin birlikte aynı şarkıyı gür bir seda ile söyleyip kendi sesini ormanın derinliklerine bıraktığı bir dünya, o ses üzerine birleşen insanların kudretinin de ortaya çıktığı bir dünyadır bugün modern dünya. Eğer bunu yapamazsan sesinin duyulamayacağı bir dünyadır. Sendika birlikte şarkı söyleyebilmektir. Kimin şarkısını? Herkesin kişisel, kendi şarkısını değil. Sendikada hayat bulan o ortak varlığın, o ortak iradenin, o ortak kudretin şarkısını söylemektir.

O yüzden tabii ki kişisel hayatlarımız olacak, kişisel bir hayat güzergâhımız olacak ama; sendikanın kolektif varlığı hepimiz için,

hepimizin hayatları üzerinde onu biçimlendiren, hem katkısından faydalandığımız, hem kendisine güç verdiğimiz, kudret verdiğimiz bir varlık olarak yaşamalı ki bu zalim dünyada, bu siyasetin kaçınılmaz bir biçimde buğdayla sopa konusunda çarklarının zalimane bir şekilde işlediği bu dünyada bir varlık olalım, bir irademiz olsun, bir duruşumuz olsun. Başkaları bizi bilsin, başkalarına sözümüzü iletebilelim.

Evet değerli arkadaşlar, modern hayat örgütlü bir hayattır. Örgütlerle birlikte varlığımızı ancak sürdürebildiğimiz ve bir kolektif itibar kazandığımız bir hayattır. Şimdi, bir tarafta demokrasiden ve demokratikleşmeden bahsediyoruz. Evet, demokrasi insanların hak ve hukuklarının temsil edilmesi bakımından çok önemli bir şeydir. Kaldı ki, demokrasinin kendi macerası da trajedilerle doludur. Hiç kimse, hiçbir kudret sahibi zayıf olanlara, ötekilere, bir lütuf, bir ihsan olarak bir irade, bir kudret tanımamıştır, vermemiştir. Hani bir atasözü var ya, *'Tırnağın varsa başını kaşı'* diye. İnsanlar, ancak kanları ve canları pahasına ortaya dökülüp haklarını talep ettiklerinde buna kavuşmuşlardır. Demokrasi tarihi dediğimiz tarih böyle bir süreçte yaşanmıştır.

Yoksa insanlar şimdi bir takım metinlerde yazdığı gibi; dil, din, ırk, cins farkı gözetmeksizin insan haysiyetinde ortak olmak filan gibi o süslü kelimeler baştan beri öyle kabul edilmiş değildir. O kelimelere varmak için o metinlerde uygun olmayan halleri, siyasetleri, dünyanın görünümünü, zayıfların, ezilenlerin paramparça etmesi gerekti. Kanlarını, canlarını verdiler, bu metinler bunun üzerine ortaya çıktı. Kimse; *'Siz insansınız ey kardeşlerim! Sizin de oy hakkınız var. Siz de siyasette önemlisiniz'* demedi.

Yine 19 yüzyıl, yine oy hakkının macerası. Mesela İngiltere'de kimlerin oy hakkı vardı? Sadece tapusu olanların. Dediler ki, *'Tapun var mı?'* *'Var.'* *'Tamam, sen oyunu kullanabilirsin.'* Ne tapusu? Kâşane, köşk, üç katlı, beş katlı ev, toprak. Tamam sen, oyunu kullanabilirsin. Senin kümes tapusu. *'Sen yoksun, senin oy hakkın yok. Sen insan da değilsin. Ne buğdayın, ne sapanın ucundan tutamazsın'* dediler.

Bütün 19. yüzyıl insanların oy hakkı için verdiği mücadelelerle geçti. Niçin oy hakkı için mücadele etti bu insanlar? İstiyorlar ki, karar veren iradeyi oylarıyla bir ölçüde olsun biz de belirleyelim. Bizim de sözümüz olsun, bizim de hakkımız olsun. Ama bugün 21. yüzyılda gördük ki, sadece oy hakkı, vatandaşlık görevi yetmiyor. Sadece sandığa gidip, oraya oy pusulasını atmak yetmiyor. Sürekli eğer bu siyasetin içindeysen, sürekli müzakerelerin içindeysen, sürekli tartışmalara katılıyorsan ancak o zaman vatandaş olabiliyorsun. O zaman hem kendi hak ve hukukunu koruyabiliyorsun, hem de savunduğun ve düşündüğün değerler varsa onların takipçisi olabiliyorsun. Onların takipçisi olabilecek gücü elde ediyorsun.

Seçimler beş yılda bir yapılıyor. Ama siyaset her gün yaşanıyor. Her gün kararlar alınıyor. Eğer her gün alınan kararlarda bir yerin yoksa klasik, geleneksel demokrasi sana beş yılda bir var olma hakkını veriyor. Ama modern dünyada insan her gün siyasetin içinde olmalı. Her gün o müzakerelere katılmalı. Nasıl katılacağız? Nevşehir'de, Konya'da, Kayseri'de Diyarbakır'da camide görevimizi yapıyoruz, okullarda dersimizi veriyoruz. Böyle bir mücadelenin parçası nasıl olacağız? Tabii ki bizim güç ve destek verdiğimiziz manevi kimlikler yani sendikalar olacak. Onlar bizi temsil ederek, örgütlü toplum içerisinde bizim haklarımızı ve hukukumuzu koruyacaklar. İşte klasik demokrasinin ötesinde modern dünyada sendikaların üstlendiği bir başka görev budur. 5 yılda bir değil her vakit siyasetin yürüdüğü her anda buğdaya ve sopyaya ilişkin müzakereye müdahil olmaktır. Orda rol almak, o mücadeleyi sürdürmek, sendikal mücadelenin modern dünyadaki anlamı budur. Herkes desteğini, gücünü verecek ve sendikalar her günkü o siyasal ilişkilerin içinde, o müzakerelerin içinde hakkın ve hukukun yardımcısı olacaklar.

Değerli arkadaşlar giriş konuşmaları yapıldı ve şimdi onların üzerine benim konuşmam, görüyorum ki bir hayli zaman oldu. Ben burada noktalıyorum. Sorularınız varsa soru-cevap kısmına geçelim. Herhalde 15 dk. bir süre olacak. Soruları alabiliriz, onlar üzerine konuşabiliriz. Buyurun.

Dinleyici: Soracak konu bırakmadınız. Teşekkür ediyoruz. Bu konuşmalarınızı medyaya da dökerseniz belki çok daha güzel olur.

Naci Bostancı: Yazıyoruz aslında ama. Belki bu kadar kısa yazacak kadar kapasiteli değiliz.

Dinleyici: Sayın hocam, bizim aşamadığımız meselelerden birisi bu toplu sözleşme. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz? Biz de Zonguldak'a yürüelim mi?

Naci Bostancı: Bakın, ben inanıyorum ki, Türkiye'deki memur sendikaları nihai noktada o toplumsal sözleşme hakkını kazanacak. Siz hiçbir şey yapmasanız bile kazanacak. Çünkü dünyada ırmağın aktığı bir yön var. İrmakların aktığı yön, örgütlü toplumsa bu örgütlü toplumdaki örgütlerin anlamlı olabilmesi, müzakerelere katılabilmesi için önemli stratejik araçlardan birisi sözleşme. O sözleşme hakkı verilecek. Yani Marks'ın Komünizm için söylediği bir şey var. *'Tarihin tekeri bu yana dönüyor, diyor.* Bu mantığa göre geleceği tayin eden insan değil, onun mücadelesi değil doğrudan toplumsal dinamikler. Dünyanın aktığı yere bakıldığında o toplu sözleşmenin mutlak surette memur sendikalarına tanınacağına inanıyorum. Ama tabii bu tarihin tekerini biraz hızlandırmak, oraya biraz emek, alın teri koymak çok önemli.

Dinleyici: Hocam sivil bir anayasa olacak mı? Bu konuda ne diyorsunuz?

Naci Bostancı: Aslında anayasalarla hepimiz galiba biraz kafayı bozduk. Elimizdeki anayasalara bakalım. 1876'da başladı anayasa işi. Sonra 1908'de bir daha yürürlüğe girdi, 1921'de bir anayasa var. 1924'de bir anayasa, 1961'de bir anayasa, 1971'de düzenlemeler var. 1980, 12 Eylül'den sonra 82 Anayasası var. Sonra buna ilişkin birçok tadilat var. Galiba biz bu anayasa ile uğraşma işinden kurtulamayacağız.

Bunun bir tarafını Türk toplumunun dinamizmi oluşturuyor tabii. Sürekli toplumsal hayata dair o kadar çok unsur değişiyor ki,

hukuki metinleri çabucak eskitiyoruz. Ama diğer taraftan da öyle anlaşılıyor ki hukuki metinler tarihsel metinler olarak kalacak bir biçimde kaleme alınıyorlar. Yani çok ayrıntılı bir şekilde kaleme alınıyorlar. O yüzden de çabucak eskiyorlar. Benim gönlüm, böyle her şeyin içine doldurulduğu, her bir ayrıntının düzenlendiği bir anayasa yerine çok basit, çok yalın, genel niteliklerin bulunduğu çok kısa bir metindir. 1921 Anayasası gibi bir metindir. Sivil anayasa derken de kastının ötesinde bunu anlıyorum. Zaten siz anayasaya ne yazarsanız yazın, yasal olarak ne söylerseniz söyleyin, ne olup bittiğini tayin eden insanların sahip olduğu değerler ve güç ilişkileridir. Bunu biliyoruz. 367 var mıydı anayasada? Yok. Sen anayasaya koymamış olmana rağmen dediler ki, '*Var. Anayasa böyle yazıyor.*' Demek ki kitabı nasıl okuduğunuz önemli. Kitabı okuma gücünü tayin eden güç ilişkileridir.

Yahudilerin Kabala diye bir tarikatı vardır. Şimdi Kabala eski İbranice'yi okuma esası üzerine kurulu bir mezhep. Ama burada metnin ne yazdığını yorumcu tayin ediyor. Metinden daha ziyade yorumcu önemli. Kimin okuduğu önemli, okuyan kişi böyle de okuyabilir, böyle de okuyabilir. Zahirden okuyabilir, batından okuyabilir. Bizim anayasa da biraz bu metinlere benziyor. Kim okuyor anayasayı? Okuyan kişi buna anlam tayin ediyor. Birisi okuyor diyor ki, '*Anayasa böyle yazıyor*', bir diğeri, '*Anayasa böyle yazıyor*' diyor. Mesele anayasanın ne yazdığı değil de kimin elinde gücün olduğu. İşte bu güç ilişkilerinin de bir dengeye ve istikrara kavuşması lazım. Bunun üzerine bir anayasayı kurmak lazım. Dediğim gibi sade ve yalın. Ama Türkiye'nin önünde inşallah böyle bir anayasa örneği duruyor.

Dinleyici: Hocam, üreten, üretime katkıda bulunan bir imam okumalı mı, okumakla birlikte sosyal aktiviteyi bir tarafa mı atmalı? Bir de ne zaman şu taassuptan kurtulacağız? Ne zaman birbirimizi kucaklayacağız? Şucu, bucu demeyeceğiz. Birbirimizi seveceğiz, büyüyeceğiz ve lider olacağız? Ne zaman yapacağız bunu merak ediyorum.

Naci Bostancı: Bunun bir soru olduğunu düşünmüyorum, kalpten gelen bir temenni. Değerli arkadaşlar, imam hayatın içinde olacak. İmam kendisini camiye mahkûm etmeyecek. Gündelik hayatta her ne varsa imam orada olacak. Yani adamın sadece cenazesinde değil düğününde de olacak. Sadece acısında değil eğlencesinde de olacak. Bu hayat karşımıza hangi tesadüflerle çıkıyorsa imam orada olacak ki, imama baktıklarında insanlar sadece Yasin'i okuyan, mezar başındaki insanı görmeyecekler. Bu hayatın içinde insanlar olduklarını görecekler. O bakımdan dediğiniz çok önemli.

Şucu bucu meselesine gelince hayatta hep şucular, bucular olacaktır. Bundan şikâyet etmenin bir manası yok. Bırakın hakikaten farklılıklar olsun, farklı düşünenler olsun. Bize saldıranlar, bizim saldırdıklarımız olsun. Ama edep olsun, insanlık olsun. Mesele farklılıkların olması değil, mesele edepsizliktir, medeniyetsizliktir.

Biliyoruz ki tarih boyunca bu dünyada hep farklılıklar olmuştur. İnsanlar farklı biçimlerde yaşamış, farklı inançlara sahip olmuşlardır. Bunu biz değiştirecek değiliz. Demek ki geçmiş tarihte yaşanan her ne varsa, *'Allah'ın muradı bu. Kim Allah'ın muradına aykırı davranabilir?'* Bundan şikâyet etmek yerine, bu farklılıklarla, şucularla, bucularla birlikte nasıl yaşayacağımıza dair bir perspektifimiz olmalı.

Dinleyici: Örgütlü toplum olma yolunda sendikanın öneminden bahsettiniz. Antalya'da, Bursa'da, Samsun'da yapılan Ortak Akıl Mitingleri, fakat şimdi çıkan Ergenekon çetesi ile ilgili gazetelerde, televizyonlarda çıkan haberlerden edindiğim intibaaya göre 1960'lı yıllarda sendika olmadığı halde bunlar nasıl böyle bir muazzam örgütlenme içerisinde bu hale gelebildiler? Sendikal olarak bir araya gelebilmede bazı sıkıntılar, zorluklar yaşıyorken, bu örgütler sendika olmadan birbirleri ile nasıl irtibata geçebiliyorlar?

Naci Bostancı: Ergenekon diyorsun değil mi?

Dinleyici: Yani bu gibi çeteler. En büyüğü Ergenekon.

Naci Bostancı: Sendikalar aleni örgütlerdir. Herkesin gözü önünde çalışırlar. Ne yapıp ettikleri bellidir. Mesela burada biz ne yapıyoruz? Gizli bir toplantı yapmıyoruz. Oturumu açıyoruz filan diye etrafa bakıp bizi dinleyen var mı demiyoruz. Aleni, isteyen gelip dinleyebilir. Ama diğer türlü örgütlenmeler kapalı devre çalışırlar. Toplumsal görünüşleri ile mahremlerinde taşıdıkları niyetler farklıdır.

Tabiiyetle, Ergenekon örgütünün 60'lara, 50'lere dayandığı, oradan beri varlığını sürdürdüğü kanaatinde değilim. Türkiye'de bu kadar akıllı, uslu, istikrarlı yapılar olsa bunun meşru karşılıkları da olur. Yani olağan zamandaki karşılıkları da olur. Devlet dediğimiz kurumda mesela, kimi politikalara ilişkin istikrarlı, politik hedefler olur. Onun stratejisini tayin eden bir akıl olur.

Şimdi bir tarla düşünün. Tarlanın bir tarafı bereketli, diğer yüzünde kıraç. Böyle bir şey olabilir mi? Bir tarla ne ise; bire beş veriyorsa orda da bire beş verir, burada da bire beş verir. Bu toplumun tarlasındaki akıl neyse, Ergenekoncusu da odur, genelde sosyal ve akli karakterler itibariyle söylüyorum, aleni bir şekilde çalışan örgütler de temelde odur. İstikrar ve süreklilik bakımından. O yüzden ben Ergenekon örgütünün böyle derin bir yapılanması olduğu kanaatinde değilim. Ben öyle derin bir devlet varlığına da inanmıyorum. Derin devlet sözünün ima ettiği derin bir aklın varlığına da inanmıyorum.

Ama olup biten şudur. Türkiye'de öteden beri halkı adam yerine koymayan, onun seçtiklerini sürekli vesayet altında tutmak isteyen, onların ellerindeki iktidarı sınırlamak isteyen, mümkünse iktidarsız yapmak isteyen, bir siyasi gelenek var. Bu örgüt filan değil. Veya çok gevşek bir örgüt olarak düşünebilirsiniz. Ama bu bir akletme biçimi. Bu bir toplumsal politik damar.

Geçmişe bakın, rahmetli Ecevit... Sonra halkla bir ölçüde barıştı ama Ecevit, Demirel'e ne demişti 70'lerde? *'Sadece sayısal değil*

bir de siyasal iktidar var bu ülkede' demişti. Hatırlayınız. Ne demek sayısal değil siyasal iktidar? Sandık yetmez diyor yani muktedir olmak için. Siyasete vurgu yapılırken bir takım çevrelerle, merkezlerle bağlantılı olacaksın, buralardan güç alacaksın deniliyor. Bürokrasiden güç alacaksın. Bunu demek istiyor. Sen diyor, bürokrasiden güç alamadığın müddetçe iktidar olamazsın. Ama ben sayım yetmese de siyaseten iktidar olurum demek istiyor. Sonraki dönemlerde de bu damar varlığını sürdürdü.

Ergenekon bu damarın üzerine şekillenmiş bir örgüt. Çokta geçmişe gittiğini sanmıyorum. Ne çıkacak oradan bilmiyorum. Bir şey çıkacak mutlaka. Ama her ne çıkacak olursa olsun, sonuçta nasıl bir tabloyla karşılaşsaksak karşılaşalım, hukuken bunun çok hayırlı bir sonucu olacak. Hayırlı sonuç şudur; herkes için artık sandık en önemli iktidar kazanma yeridir. Yüzünü sandığa dönmeyen rüya görür. Bakın bunu bütün partiler anladı.

Hatırlıyorum, 2007 seçimlerinden 2 gün sonra Baykal, televizyonlarda mahcup bir konuşma yapıyor. Dedi ki, *'Biz kazandık, bizim için zaferdir'*. Onlar siyaseten söylenmesi gereken laflar. *'Biz, kendi durumumuza bakacağız. Yanlışımız varsa gözden geçireceğiz'* dedi.. Yüzlerini döneceklerini tek yer halkın kendisi, bunu bir kez daha gördük. Nitekim şimdi çarşaf açılımı, vatandaşımızı kucaklıyoruz, din ve inanç hürriyeti, bunlara ilişkin tartışmaların yapılmasının nedeni artık bütünüyle yüzün halka dönmesi gereğidir. Ergenekon soruşturmasının genel olarak siyaset üzerindeki hayrı budur.

Artık Türkiye'de demokrasi en azından, sandık açısından oturmuştur. Ve her kim Türkiye'de iktidar olmak istiyorsa, yüzünü halka dönmek, halkla barışmak zorundadır. Bu gerçek görülmüştür. Bu gerçeğin en önemli unsurlarından birisi bu Ergenekon soruşturmasıdır.

Mehmet Ali Güldemir: Sayın hocam, son soruyu alacak olursak, programımıza devam ederiz. Mümkünse son soru.

Naci Bostancı: Gördüğünüz gibi bu muhteşem ses, bu bariton ses son soru dedi. (gülüşmeler...)

Dinleyici: Diyanet İşleri Başkanlığı yüz binin üzerinde personeli olan anayasal bir kuruluş. İçerisinde 7 tane yasal sendikal kuruluşu var. Buna rağmen 79'dan beri Teşkilat Yasası yok. Şimdi biz anayasal kuruluşlar olarak buğdayı mı yanlış tutuyoruz, sopayı mı yanlış tutuyoruz? Bunu öğrenmek istedim.

Naci Bostancı: Şuna inanın. 79'dan bahsettim. Tabi buğday da, sopa da kesinlikle başkalarının elindeydi. Mutlaka halledilecektir. Tek tek arkadaşlar halletmeyecek. Hepinizin güçlerinin birleştiği adres olarak sendikalar yapacaktır. Sendikaların bu işte çok önemli rol oynayacağını göreceksiniz. Ve eminim ki sayın başkanların buna ilişkin hazırlıkları vardır. Çünkü Diyanet kurumunun ne kadar önemli olduğunu, Türkiye için oynadığı hayati rolünü anlatmama gerek yok. Tabii ki bir Teşkilat Yasası olacak, tabii ki yapılacak, Türkiye'nin yaşadığı değişimler çerçevesinde. Burada kimin sözü olacak dersenez, herhalde bu sözde en büyük ihtimalle sendikaların olacak. Çünkü sendikalar kim? Sendikalar, doğrudan doğruya buradaki insanlar, çalışanlar. Onların aklı ve sesi. Onlar olmadan Teşkilat Yasası olabilir mi? Çok teşekkür ediyorum, değerli arkadaşlar.

Dinleyici: Son bir soru. Efendim Türkiye'de siyaset ve medya ilişkisine baktığımız zaman yandaş medya... diye bir kavramla karşılaşıyoruz. Medyada yandaşlık olur mu?

Naci Bostancı: Değerli arkadaşlar, medya tarafsız olmaz. Tarafsız medyayı beklemek boşuna bir hayaldir. Niye olmaz? Her kim medyaya para yatırıyor, karşılığını bekler. Onu kendi siyasi mücadelesinin bir parçası olarak görür. Gerçekçi olalım. Devletin dahi medyası TRT, hiç şüphesiz siyasi iktidarın etkilerine açıktır. İşlediğin kadar özerk yap, parayı kim veriyorsa düdüğü o çalar. Hep böyle olmuştur. Esasen, toplumda gelenekler oluştuğunda, teamüller anlam kazandıkça, biraz daha belki devletin medyası, kamunun, halkın sesi olacaktır. Onun dışında özel sermayenin medyası

hiç şüphesiz o çevrelerin sesini ve çıkarlarını takip edecektir. Bu ayıp değildir.

Yanlış olan nedir biliyor musunuz? Medya alanında bir toplumun çeşitli kesimlerinin temsil edilememesi, onların kendi çıkarlarını takip edememesidir. Dolayısıyla buradaki müzakereye medyası olmadığı için katılamamasıdır. Yoksa nesnel medya, objektif medya değil, her kesimin medyası olmalı. Herkesin medyada söz hakkı olmalı. Çünkü medya, kitle iletişim araçları, modern siyasette çok önemli, çok hayati bir şey.

John Keane diye bir İngiliz var. Siyasete bir tanım getiriyor. Diyor ki, siyaset imaj yaratma ve gerçekler ne olursa olsun insanları bu imaja inandırma sanatıdır. Yani sizin kahraman olmanız gerekmez. Televizyondan ve gazeteden kahramanmış gibi gösterebilirsiniz kendinizi. Sizin memleketi, milleti düşünmeniz gerekmez. Memleketi, milleti düşünüyormuş gibi kendinizi kitle iletişim araçları üzerinden gösterebilirsiniz. Yani simülasyon dedikleri şey. 'Mış' gibi yaptırabilirsiniz. Bunu engelleyebilir misiniz? Hayır. Medya olacak. Medya çıkarlarını takip edecek. Ama nasıl sendikal örgütlenme marifeti ile o buğdayla sopenin ucundan tutuluyorsa aynı şekilde çıkar çevreleri, çeşitli kurumlar kendi medyalarını, kendi seslerini oluşturarak da, bu alandaki buğdayın ve sopenin ucundan tutacaktır. Mesele budur. Aydın Doğan'ı ayıklamanın manası yok. Aydın Doğan'ın zaten yapacağı bu. Karşısında olanların da yapacağı bu. Kim yandaş medya?

Aslında herkes bir yerden bakıyor dünyaya. Her yerden bakmak diye bir şey olmaz. Ben buradan bakıyorum değil mi? Siz de oradan bakıyorsunuz. Ben diyebilir miyim ki, hem sizin bakışınızı, hem şu köşeyi, hem bu köşeyi, bütün bu alanı ben nesnel bir şekilde görüyorum. Yok, böyle bir şey. Ama herkes sözünü söylese işte o zaman böyle bir nesnellik oluşur. O zaman insanlar her şeyi müzakere ederler ve bir yere varırlar. Yanlış olan medyanın yandaş olması değildir. Tabi orda da bir ahlak gerekir. Bütünyle aptalca kendi çıkarlarını korumaya kalkışması aslında kendi aleyhinedir. Sabah akşam diyelim ki, muhalefet adaylarına ekranlarında gövde gösterisi tanırıyorsan inandırıcılığını yitirirsin. Ama nesnel olmaya

alışırsan bir ölçüde, farklı seslere imkân verirken daha fazla inandırıcılığın olur. Dolayısıyla tam anlamıyla yandaşlık kendi kökünü kesmektir. Bunlara insanların da dikkat etmesi lazım.

İnsanların çıkarlarını medya üzerinden takip etmesi yanlış değil. Yanlış ve hatalı olan insanların medyasız olmasıdır. Kimi çevrelerin burada seslerinin çıkmamasıdır. Sendikalar zaten ne yapıyorlar aynı zamanda medya alanında rol alıyorlar, görev alıyorlar. Niye çıkıyorlar bu dergileri, bu gazeteleri? Bu alanda da insanların hak ve hakuklarını korumak için.

Çok teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE'DE SOSYAL BİR ÖNDER OLARAK DİN GÖREVLİSİNİN YERİ

Yardımcı Doçent Doktor Erdinç Yazıcı Gazi Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi

Şimdi bizler geleneksel Müslüman toplumlar olarak sanayi devrimiyle ortaya çıkan siyasi güç, teknolojik güç, iktisadi güç, politik gücün altında feci ezildik ve aşağı yukarı tarihimizin ürettiği en büyük siyasi organizasyonu ve insanlık tarihinin ürettiği üç büyük siyasi organizasyondan birisi olan Osmanlı'yı ve uygarlığımızı çatır çatır gözlerimizin önünde daha doğrusu idraklerimizde, yüreklerimizde parçalanarak trajik çöküşüne şahit olduk ve bu trajik çöküşün travmalarıyla geçtiğimiz yüz yıl içinde travmalarıyla yaşıyoruz.

Yani Birinci Dünya Savaşı'nın sonuçları daha önce çökmüş bir uygarlığın siyasi ve nihai çöküşü anlamına geliyor. Daha önce zaten, durgunluk ve çöküş dönemi başlamıştı. İmparatorluğun çöküşü nihayeten uygarlığın siyasi anlamda çöküşü anlamına geliyordu. Şimdi bu süreç, Batı'nın ihtişamlı yükselişi bizim trajik çöküşümüz, bizim dünyamızda garip eğilimler, garip algı biçimleri yarattı. Ünlü tarih felsefecisi Arnold Toynbee 'Medeniyet Yargılanıyor' kitabında Doğu'daki bu eğilimleri, Müslüman dünyadaki bu

eğilimleri genel olarak iki yönde tasnif ediyor. Birisi bu parlayan ve yükselen uygarlığa, gözünü alan uygarlığa aşık olup, onun içerisinde bir yer tutma cehdiyle heyecanı kapılıp gitmek. Bunu pür modernleşme ya da batılılaşma kavramlarıyla ifade edilen bir algı biçimi olarak değerlendiriyoruz. Diğeri ise bütün bu çöküşün hesabını görme cesaretini kendinde görmeyenlerin bir adım geri adım atarak içe kapanma, kendi trajik çöküşünü sanki yokmuş, olmamış, yaşanmamış gibi geçmişteki ihtişamlı günlerine kapanarak, kilitleyerek geçmişine ve geleneğe kendini kilitleyerek kendini bir kenarda mahfuz tutma, koruma eğilimleri olarak ele alıyor. İlginç bir kitap. İçinizde mutlaka okuyanlar var. Yani ciddi bir okuma ilginizin olduğunu tahmin ediyorum. Siz de bu kitabı muhtemelen okumuşsunuzdur.

Fakat Toynbee bunlar üzerinde bu analizlerden sonra şunu söylüyor. İkincisi bizim çok hoşlandığımız bir şey değil diyor. Yani içe kapanıyor. Kapananlar mağlubiyetlerini kabul etmiyorlar. Ki-birli bir şekilde, biz halen daha büyüğüz, yüceyiz her şey bizde, işte her şeyin eni bizdik. Şanlı muhteşem geçmişimiz işte vs. yani böyle bir edebiyat üzerinden, yani ortalıktaki faturayı görmeden halen daha bize öykünmeye posta koymaya kalkıyorlar bunlardan hoşlanmıyoruz diyor. Ama birincisi bize benzeyerek modern olmak, biz gibi olmak ve bizden daha güçlü olup bizi denetime alma stratejileri ise modernleşme batılılaşma stratejileri ise diyor, çıkmaz bir sokak. Çünkü hiçbir taklit insanlık tarihi boyunca aslını geçememiştir diyor. Aslında Toynbee'nin bu yaklaşımı modernleşme süreçlerine karşı modernleşme süreçlerinin getirdiği algıya karşı Müslüman dünyadaki çökmüş uygarlığımızın insan unsurundaki bir tür çaresizliğinin altını kalın bir şekilde çiziyor gerçekten. Şimdi bu aynı zamanda bizim algı dünyamızda bir içe kapanma, özgüven eksikliği yarattığı kadar mevcut şartları anlayamama ve taşıyamama problemleri de yarattı.

Bu ne demektir? Bu şu demek. Şimdi bütün bu olanların, bitenlerin, envanterini çıkarabilmek ve buradan bir hasıla, sonuç çıkarıp, kendinize bir ders çıkarıp, buradan bir siyaset ve strateji

retmek bir düzey gerektiriyor. Şimdi siz bu düzeye yeteri kadar sahip olmadığınız zaman, entelektüel düzeyde, fikri düzeyde o zaman meseleyi algılayıp meselenin üzerinden geleceğe dönük bir strateji koymak, bakış açısı koymak, zorlaőıyor. Genel olarak bakıldığında Müslüman dünyadaki geçen yüzyılın baőından, önceki yüzyılın, 19. yüzyılın sonundan itibaren ortaya çıkan modernleşme gayretleri Türkiye dahil, esas itibariyle bu imkanı Müslüman dünyaya sunmamıőtır. Sunmamıőtır daha doğrusu. Bu sunamayıő Batı'nın ne olduğunu, başımıza gelenlerin ne olduğunu, mevcut tablonun ne anlama geldiğini Müslüman dünyanın yeteri kadar anlayamaması, Türkiye başta, bütün Müslüman dünyada Batı'ya karşı algı ve idrak düzeyinin dışında bütünüyle psikolojik düzeyde bir yaklaőım gelişmesine sebep olmuştur bizim dünyamızda. Aşk ya da nefret. Dolayısıyla Batı algısı geçen yüzyıl boyunca bizim dünyamızda Türkiye ve diğer Müslüman ülkelerde, bir aşk-nefret düzeyinde algılanan bir olgu olarak karşımıza ıktı.

Batı ya hain, alçak, kahrolası, aőađılık yada aşık olunacak, içinde yok olup gidilecek, ya insanlığın biricik hayat alanı, ya da insanlığın ebediyen kovulduğu alan. Dolayısıyla bu uzun dönemde, benim Őahsi kanaatim odur ki, gerçekten ken uygarlığımızın çocuklarının Müslüman toplumların Türkiye başta, meseleyi algılayarak çöküőten bir an evvel çıkma, yeni bir toplum inşa etme, yeni dünyanın imkanlarıyla yeniden kendini kurgulama fırsatını oldukça geç Türkiye gibi ülkelerin eline vermiőtir. Çünkü bu travma kahrolsun-yaşasın, cennet- cehennem, iyi-kötü meseleyi anlayabilmenin imkanını bütünüyle elimizden almıőtir. Mesela bu algının doğal sonuçlarından birisi Şu, başımıza gelen her Şeyin sebebi ve sorumlusu olarak bizim dıőımızda birilerini bulmak çıkarmak ve onlara fatura etmek.

Hatırlayın, Türkiye geleneksel sahanın geleneksel refleksini düşünün. Başımıza ne gelirse, Siyonist rgtlerden, Yahudi lobilerinden, Batılı bazı glerden, İngiltere'den, ondan, bundan, mutlaka bizim dıőımızda, başımıza gelenlerin sorumlusu birilerinin olması gerekir. Bu aslında kolaylığın ve mevzunun bizim sorumuz ve bu çöküşün dış faktörlere dayanan boyutları olsa bile, esas

itibariyle bizle ilgili olduğunu anlayamamaktan, ya da bu zahmete katlanamamaktan, bunun zorluğuyla yüzleşmekten kaçmakla ilgili bir tablo olduğunu söyleyebilirim.

Bu işte aşk ve nefret duygusu içinde geçen süreç, geçen yüz yıllık süreç, nihayet bu parçalı yapılar içinde olsa dahi özellikle geçtiğimiz son 20-30 yıl içinde Türkiye'nin bu modernlik gelenek, Batı-Doğu, Müslüman-Hristiyan, vs. hangi bağlamlarda ele alırsanız alın, bizim dünyamızdaki ikili yapıyı ve onun yarattığı zaafı tolere edebilecek, yeni bir zemin ve bu zemine dayalı olarak yeni gelişen bir özgüven duygusunun toplumumuzda, Müslüman dünyanın nispeten gelişmiş toplumlarında yeni dönemde ortaya çıktığını bu geleneksel Müslüman Doğu ile modern Hristiyan Batı arasındaki ortaya çıkan bu yeni süreçteki harmanlanmaların, Batı dünyasının karşı karşıya kaldığı problemlere de, problemlerin çözümüne de imkanlar sunacak fırsatların bizim dünyamızda, çevre dünyasında, Batı başta olmak üzere bizim tarafımızdan da keşfedilmesiyle yeni bir algı biçimine, yeni dünyayı okuma imkanlarına yeni yeni sahip olduğumuzu, son 15-20 yılda özellikle sahip olmaya başladığımızı görüyorum.

Ne demek bu? Ne demek istiyorum bununla? Biraz daha somut birkaç örnek vereyim. Daha iyi anlaşılabilirim. Mesela, burada daha önceki konuşmacılar bahsettiler. Ben biraz daha derinleştireceğim. Sivil toplum merkezinde özerk bireyin olduğu toplumdur. Yurttaşın olduğu toplumdur. Bizim tanımadığımız bir değer alanıdır bu. Çünkü bizde Batı'nın birey merkezli, yurttaş merkezli, özerk alan merkezli, onun hukuku, sınırları, iradesi merkezli kurguladığı modern toplumsal sisteme karşılık, bizde cemaat dayanışmalarını esas alan ve cemaat içinde insanı inşa eden, farklı bir toplumsal sistem hükmetti.

Geleneksel Müslüman algı, Müslüman toplumlarda en azından kalıcı bir şekilde böyle bir damga vurdu topluma. Halen daha biz böyle anlıyoruz. Dolayısıyla modern Batı toplumlarının inşa ettiği birey ki bu biraz yarı tanrısalı karakterli bir bireydir. Yani seküler alan, dini alan ayrımı tartışmalarına dayanan, farklı boyutu var bu

mevzunun. Yani dolayısıyla bütün bu cemaatin, cemaatin getirdiği dayanışma imkânlarının onun getirdiği konforun, fırsatların Batı toplumları için, Batı'da olmadığı için zaafa dönüştüğü, buna karşılık olarak birey, bireyin özerk alan temelli kurgularının, süreçlerinin inşa ettiği, insani yaratıcılığı atlayan Doğu'nun eksikleri, bu yeni dönemde yeni sentezlerle, yeni diyaloglarla, yeni evrelere kırılıyor. Yani şunu diyorum. Bizde güven ve dayanışma, Batı'da rekabet ve birey merkezde. Yani bakıyoruz bir elmanın iki yarısı gibi bu.

Her insanın dayanışmaya, aidiyet duygularına, bir cemaat ve toplum içinde kendini hissetme, güven içinde hissetme ve güçlü hissetme ihtiyacına gönderme yapılabileceği kadar, bireyin özerk alanına ve bireysel varlığına da bir ihtiyaç olduğu düşünülebilir. Belki bu modern ötesi dönemde Batı ile Doğu arasında bizim kültürel kodlarımızla, Batı kültürel kodları arasında yeni bir harman üreterek, yeni bir toplumsal sisteme, bunun üzerinden de yeni bir uygarlık projesine Doğu dünyasının hatta insanlığın bir adım atabilme fırsatı henüz daha yeni doğuyor. Çünkü bugünün modern dünyasının sorunları, modernizmin, modernitenin bıçkın ve tartışılmaz yüzünü tahrip ediyor.

Nedir o? İşte felaket çevre kirliliği, cinsel sapkınlıklar, toplumun sürdürülmesi önündeki temel yapısal sorunlar. Ailenin tahribi, ciddi tahribi, kentleşme, metropolleşme süreçlerinin yeni kuşaklar üzerinde yarattığı travmalar, bütün bu sorunlara karşı Batı toplumlarını yeni arayışlara ve çözümlere itiyor. Ve bu çözümlerin Batı entelektüelleri açısından çıkış yollarının nerelerde arandığını hepimiz biliyoruz. Yani yüksek Tibet yaylalarında Tibet rahiplerinden bir şeyler öğrenmeye gayret eden, ya da Mevlana'dan bir şeyler öğrenmeye gayret eden, yeni bir algıyla Batı'da karşı karşıyayız.

Şimdi bütün bu şartlar içerisinde Türkiye'de bu aşk ve nefret arasında içe kapanmayı ve iki karakterli refleksi de aşarak yeniden bütünleşme fırsatını yakalaması gereken bir toplum durumunda.

Burada bütün değişerek kendini bir ileri düzeyde yeniden inşa etmesi gereken toplumlarda, toplumsal süreçlerde bütün

tarih boyunca liderlere ve liderliğe çok büyük yük düştüğünü, liderliğin çok önemli bir değer olduğunu biliyoruz. Bundan bize ilk ciddi bahseden sosyolog Max Weber. Toplumsal değişmeyi, liderlerin önderliğinde yaşanan bir süreç ve bu değişmeyi yaratan liderlerin de karizma yaratan, yarattıkları bu dönüşümle, karizmatik lider olma vasfını kazandığını söyleyen bu önemli sosyolog Weber, aslında bir tür liderler sosyolojisi yapıyor ve liderin bu toplumsal değişimde yada değişmemekteki rollerini, gözler önüne seriyor.

Böyle bakıldığı zaman geleneksel Müslüman toplumların geleneksel liderleri olarak, din görevlileri imamlar, tarihsel önderlikleri ve bugün karşı karşıya kaldığı Müslüman dünyanın yenileşme sorunları arasında nerede duracaklar ve bütün bu, sorunlara durdukları yer, iyi bir yer olacaksa, toplum için bir imkan ve konfor yaratacaklar, Müslüman dünya için bir yenileşme fırsatı yaratacaklar, eğer kötü bir yer olursa Müslüman dünyanın Müslüman toplumların gelişmesinin, değişmesinin kendisini 21. yüzyılın koşullarına göre yeniden inşa etmesinin önünde bir engel haline gelecekler.

Yani önemli bir dönüm noktasında bulunuyor Müslüman toplumlarda bir tür din görevliliğinin liderlik misyonu çok önemli hayati bir şey. Şimdiye kadar yaygın olarak Müslüman toplumlarda, özellikle Türkiye’de din görevlilerinin daha çok modernleşmenin yarattığı travmatik tesirlerden nispeten kapalı cemaat yapılarında insanları koruyan, güvenliğe alan, bir geleneksel formatta, bir tür korumacı karakterle toplumun belli alanlarını modernizmin yıkıcı tesirlerinden korumaya çalışan dini önderler olarak karşımıza çıkıyor. Yani bir sürü sorun var. Ve bu sorunlar toplumu, insanın formatını bozuyor, her yer risk dolu ve bütün bu risklerden insanı, Müslüman insanı koruyacak, belli sınırlar içerisinde onu tutacak, onu yeniden uyaracak, yani yeniden kapanmasına bir tür kapanmanın formatlarını, gerekliliklerini anlatan bir üslup üzerinden bir tür negatif liderlik vurgusuyla karşımıza çıkıyor.

Aynı zamanda bu negatif liderlik vurgusuyla din adamlığı kurumunun, dini liderliğin prestij olarak gerileyişinde de Türkiye’de bir paralellik olduğu görülüyor. Yani önder liderlik, toplumun yenilik, ilerleme, açılım alanlarında değil, kapanması gereken alanlarda, rol oynayan bir liderlik ister istemez toplumun, bir tür geleneksel ihtiyaçlarına karşılık vermesi bakımından, yeni ihtiyaçlarını atlayan bir kurum olarak karşımıza çıkıyor.

Bu son derece önemli bir şey. Bu da bizi son derece yanlış bir tartışmanın tam orta yerinde bıraktığı geçtiğimiz aylarda. Neydi hatırlayın. Şerif Mardin’in mahalle baskısı tartışması değil mi? Tepeden aşağı bir komedi tartışma. Yani sosyolojinin elementer düzeyde bilgilendirme sahibi olmayanlar langur lungur konuşuyorlar sağda solda. Mahalle baskısı varmış. Kardeşim basit bir prensip var. Toplum bir otokontrol düzenidir. Hiç kimse toplumda keyfince yaşayamaz. Yaşayacaksa dağın başına, adanın birine nereye gidecekse gitsin. Toplumla birlikte bir arada yaşayacaksak, toplumun görevi olarak ortak değerlerin yarattığı bir otokontrol sistemi içinde olacağız.

Buna ahlak deniliyor, kültürel filtrasyon mekanizmaları deniyor, ne dersiniz diyin. Örf deniliyor, adet deniliyor, gelenek deniliyor ama bütün bunlar, toplumun ürettiği ortak değerler çerçevesinde bir filtrasyon sağlıyor. Yani keyfinizce sokağa çıkamıyorsunuz. Çırilçıplak sokağa çıkamıyorsunuz. Özgürlüğüm var benim çıkarım diyemiyorsunuz. Çıkıyorsunuz bir sakıncası yok ama toplum size bu özgürlüğü kullanmanızın bedelini ödetiyor değil mi? Diyor ki buraya giremezsin, şu sırada olamazsın, seninle bayramlaşmam, çocuğun okula gidemez, hatta Diyanet-Sen’e üye olamazsın. Başımıza iş açma. Şimdi dolayısıyla oto kontrol, toplumsal sistemin inşasında en önemli unsur. O varsa toplumsal sistem diye bir şey var. Siz oto kontrolü, toplumun oto kontrolü, gelenek, görenek, örf, adet, ahlak vs. kriterleri bakımından yani binlerce yılda var olmuş, dün çıkmamış oto kontrolü mahalle baskısı bu ya, insan özgürlüğünü yok eden bir irade diye okumaya kalkarsanız, ya cahilsinizdir, elementer düzeyde sosyoloji bilginiz yoktur ya da art niyetlisinizdir. Sonunu görüyorsunuzdur ama görmek istemiyor-

sunuzdur, atlıyorsunuzdur. Başka bir gayeye dayalı olarak bunu kullanıyorsunuz demektir. Bu önemli bir şey, yani mahalle baskısı.

Şimdi bu mahalle baskısı tartışmalarını hatırlayın bir başka zemin üzerinden yayarak sürdürdüler. Toplumsal sistemin merkezinde cami vardı, cumhuriyet caminin yanına okulu, imamın yerine öğretmeni getirdi. Ya bu inanılmaz bir şey. Gerçekten inanılmaz bir şey; çünkü bunlar birbirlerine mütekebil, yani birbirleriyle mukayese edilebilecek ne unsurlar, ne kurumlar. Bunlar apayrı şeyler. Yani bu bir kere insanı, o kadar farklı bir tartışmaya götürür ki. Bambaşka yerlere götürür. Yani imamın ve caminin oynadığı rol, öğretmen ve okulun oynadığı rollerdeki kısmi benzerliklerden kalkarak, bu kurumlar birbirlerinin yerlerine ikame edilen kurumlardır. Geleneksel toplumlarda işte cami ve imam vardı, dolayısıyla şimdi imam ve cami gitti, okul ve öğretmen geldi mantığı yine meseleyi bütünüyle anlayamamaya dayanan bir mantık. Çünkü eğer siz imamın ve caminin yerine okulu ve öğretmeni getirecekseniz, o zaman caminin ve imamın taşıdığı anlam sistemine tekabül eden bir anlam sistemi koyacaksınız, onun arkasına. Koyabiliyor musunuz? Bir peygamber, bir din, bir öğreti koyabiliyor musun arkasına? Koyabiliyorsan belki anlamı olabilir. Koyamadığın zaman anlamı olmaz. Zaten koymaya kalkman çok saçma bir şey. Bunlar birbirlerine tekabül eden şeyler değil. Buradaki yorum hatası nereden geliyor? Laikliğin ve seküler alan kavramının yanlış algılanmasından, kullanılmasından ileri geliyor. Laikliği sen bir dine karşı pozisyon almak olarak algılasan, o zaman bir dinin kurumuna, imamına, camisine karşı, okulu ve öğretmeni mevzilendirmeye kalkarsın. Ve o zaman çok hatalı bir yola girmiş olursun.

Şunun üzerinde duruyorum. Bir toplumda toplumun önderliğini yapan, liderliğini yapan, toplumu taşıyan toplumsal önderler, daima vardır ve bu 1, 3, 5, 2 filan gibi formüllerle falan sınırlanamaz. Her toplumda bu değişir. Dolayısıyla bir toplumun önderleri arasında öğretmenler de, imamlar da aynı anda farklı fonksiyonları üstlenerek, pekâlâ bu sorumlulukları yerine getirebilirler. Bu da gerekir. Dolayısıyla bunlar birbirleriyle rekabet ettirilecek şey değil. Böyle anlamamak gerekiyor. Şimdi yeniden başa dönersem,

aslında gerçekten bugün sizinle birlikte olmaktan dolayı çok mutluyum, çünkü gerçekten bunları birileriyle konuşmak gerekiyor, paylaşmak gerekiyor. Size yeni Türkiye'nin ihtiyaçlarını ve derdini anlatmak gerekiyor. Ve sizlerin fikirlerini düşüncelerini almak gerekiyor.

Eğer biz geleneksel bir dini algının ve yeni süreçlere karşı bir toplumsal kapanma refleksinin önderi olarak din adamını kullandığınız zaman aslında dinimize de ortak varlığımıza da kısmi bir hizmet etmiş oluyoruz ama genel bir kötülük yapmış oluyoruz. Çünkü toplumu güvenli bir şekilde geleceğe, 21. yüzyıla yeni toplumsal süreçlere taşıyacak unsurlar olmaktan çıkarıp, toplumun ürettiği tehlikelere karşı kurtarılabilmüş insanları sıkı sıkıya savunan ve bir alana kapatan aktörler, negatif toplumsal önderler olarak bir rol üstlenmesi din görevlilerinin toplumda aslında çok büyük bir imkan, çok büyük bir zaaf haline dönüşmüş oluyor diye düşünüyorum. Son derece önemli bir şey bu.

Şimdi bu dönem son 15-20 yıl, 30 yıl, bu dualizmden, Batı-Doğu, kahrolsun; yaşasın, cennet-cehennem, aşk-nefret gibi, meseleyi, süreci anlayamamızı getiren dualizmden Türkiye'nin yavaş yavaş kopuşu yeni fırsatlar yaratıyor. Bu yeni fırsatlar içerisinde yeni toplumsal önderler, yeni modern Müslüman toplumu üretecek; yeni toplumsal önderler içerisinde belki öğretmenlerin daha önemli roller üstlenecek bir bilim adamlığı önderliğine ciddi bir ihtiyaç var Türkiye'de. Ciddi bir ihtiyaç. Bu son derece önemli bir şey ve belki de bu tür forumlar, yani sendika türü forumlar, bu tip ihtiyaçların yeni süreçlerdeki yeni ihtiyaçların anlaşılabilmesi açısından yeni fırsatlar verecek bize. Bu aslında ilginç biraz da flu, anlaşılması nispeten zor bazı şeylerden bahsettim. Burada sormak istediğiniz bir şey var mı. İsterseniz biraz interaktif bir havada götüreyim,

Musa Hakan: (İstanbul 2 Nolu Şube Başkanı) İnsan Yoksa hep rekabetin içinde mi yoksa hep tabi olunanın içinde mi olacak. Duruşumuz ne olmalı? Mesela siyasi partileri destekliyoruz ve destek

verilen siyasi parti artık bu bizim gönüldaşımız diyor, fazla kaale almamaya başlıyor. Burada Doğulu düşüncesiyle hep dayanışmanın içinde bulunmak ara sıra Batılı gibi düşünüp de rekabet pazarlığının içine de çekmek gerekir mi?

Erdinç Yazıcı: Evet. Vallahi güzel soru sordu. Yani ben nasıl işin içinden çıkacağım onu düşünüyorum şimdi. Yani biraz politik bir konuşma yapmam gerekiyor. Onu da beceremediğim için nasıl yapacağımı bilmiyorum. Şimdi perdeyi madem Max Weber'le açtım şimdi biliyorsunuz çok önemli bir adamdır Cemil Meriç, mühim bir adamdır. Belki Cemil Meriç'in meseleye yaklaşımı da bizim de işin içinden çıkmamızı kolaylaştırır. Yani yer yüzündeki dini otoritelerin, yer yüzündeki siyasi otoritelerin yeryüzündeki beşeri siyasi partilerin ideolojileri, bir dokunulmazlık zırhı, bir mutlak değer, bir tanrısal irade gibi bizim bugün Müslüman dünyada meseleleri çözemememizin önemli sebeplerinden bir tanesi.

Aşkın dokunulmaz güçten yana olma basiretini Müslümanlar gösterdiği zaman toplumdaki sorunların algılanmasına çok sağlam bir kapı açmış oluyoruz. Yani aşık olduğumuz liderler de hata yapabilir. Ait olduğumuz siyasi partiler de yanlış yapabilir. Bizim onlara dönük muhalefet yapmamız, eleştirimiz, onları gerektiğinde yerden yere vurmamız, onlara ihanet etmemiz anlamına gelmez. Tam tersi dostluk olur bu dostluk. Değil mi? Siz bir hata yaptığınız zaman, yanlış yaptığınız zaman birisi sizi uyarırsa "Ya hocam vallahi hatalı oldu bu iş bir daha yapma" derse, öfkeleniyor musunuz, kızıyor musunuz? Sizin arkadaşlığınıza ihanet mi ettiğini düşünüyorsunuz? Hayır. İdeolojiler, siyasetler liderlere karşı, hatta cemaatlere karşı algınızı bu düzeyde tutabildiğiniz zaman hem kendi onurunuzu savunmuş, kendi basiretinizi savunmuş, hem de onların daha iyi siyasetler daha iyi liderlikler, daha değerli siyasi projeler üretmelerine katkıda bulunmuş olursunuz. Buradan çıkmamız gerekiyor. Aslında tam buraya gelmek istiyordum. İyi bir fırsat verdi.

Öyle garip insan tipleriyle karşı karşıya kalıyoruz ki, falanca cemaatin üyesi tepeden aşağı rezalet cemaat, yani başkaları hakkında en ince mantıksal dokuları işleyen adam kendi cemaatinin lideri veya cemaatin hataları söz konusu olduğunda dut yemiş bülbüle dönebiliyor. Garip bir psikoloji. Öyle değil mi?

Şimdi asıl bağlantıyı şurada kuracağım. Kurmaya çalışacağım. Benden önceki hocamız, sayın konuşmacımız, çok veciz ve inanılmaz tempolu bir sunum yaptı. Kavramları yerli yerinde içini doldurmaya çalıştı. Ben biraz daha derinleştireyim, bu sivil toplum kavramını. Sendikanın içinde olun, sivil topluma ait olun, partiye üye olun, örgütlü olun. Fakat birey olmadığınız sürece kendi iradenize, aklınıza, varlığınıza, hakim olmadığınız sürece sizin varlığınıza iradenize, bir cemaat lideri, cemaat otoritesi, ipotek koyduğu sürece hangi sivil toplum kuruluşu üyesi olacaksınız. Sivil toplum kuruluşu kavramının sivil toplum teorisinin esası özgür bireye dayanıyor. Yani kendi varlığınıza sahip olacaksınız. Seçimler gibi.

Şimdi Güneydoğuda bir seçim yürüyor Türkiye'nin her yerinde değil mi? Ya da Türkiye'nin büyük metropollerinin varoşlarında. Siyasetçiler ne yapıyorlar, herkesten oy istemek yerine o tarladaki hükmedici otoriteye gidip ondan oy talep ediyorlar değil mi. Anlaşmaya çalışıyorlar, 20 köyüm var diyor adam. Tamam kardeş 20 köyü nasıl bağlayacağız. Bir oturalım konuşalım diyor. Bağlamaya çalışıyorlar. Şimdi 20 köyü falanca tarikatın falanca cemaatin topyekun bir siyasi partiye üyelerinin hiçbir fikri alınmadan kolektif olarak oy verdiği bir ülkede demokrasinin, sivil toplumun, bireyin ne kadar gelişme imkanlarına sahip olduğunu tartışmaya açmamız gerekiyor cesaretle.

Yani başkalarından sivil toplumu, demokrasiyi, özgürlüğü isterken burada, haklı bir yerde durmak gerekiyor. Siz demokrasiye itaat edin, halkın iradesine saygı duyun, özgürlüğüne şapka çıkarın, fakat bizim kolektif oy vermemize bir şey söylemeyin biz cemaat olarak oy veririz. Size ne? Ya da toplumda, Naci Hoca çok iyi bahsetti, tepeden aşağı her şey politiktir. Yani 2-3 adamın yan

yana geldiği her yerde siyaset vardır. Ve siyaset kötü bir şey değildir. Yani siyaset eninde sonunda kim neyi yiyecek, neyi içecek, nasıl yaşayacak, nasıl daha iyi yaşayabilir? Kim neyi, nasıl alacak, nasıl pay edeceğiz? Yükler birbirimize nasıl dağıtılacak, bunlara cevaptır. Türkiye gibi ülkelerde halen daha irademizi kolektif satan cemaat liderleri bizi siyaset dışı bir noktada tutmanın gayreti içindedir. İşte “siyaset çok kötü, çok kötü, var mı İslam’da siyaset, rezil bir şey bu”. O zaman rezil bir şeyse bu seçim dönemlerinde de bu işten uzak durun da, bir renk vermeyin de, görelim yani ne kadar sağlam bir yerde durduğunuzu. Yani bu tam başta bahsettiğim şey.

21. yüzyıl toplumunu kendi varlığına sahip özgür Müslümanlarla kurabilir Müslüman dünya. Kendi iradesinin önüne bir sürü otorite koymuş, filtre koymuş. Bütün bu ketleri ve sınırları arka arkaya dizmiş bir toplum. Korkuyu endişeyi, bütün aklilikleri bir kenara atarak her yerde tahkim etmiş bir Müslüman toplum kendi geleceğini kurabilmekte ne mahir olabilir, ne yetenekli olabilir, ne gerekli basireti gösterebilir. Bu cahilleşmenin ve içe kapanmanın yarattığı sorunlardan bahsettim.

Şimdi bakıyoruz 21. yüzyılın düşüncesine ve 21. yüzyılın değerlerine pas geçmiş bir sürü Müslüman karakterden bahsedebiliriz. Bir tür cemaatleşme eğilimleri Müslümanları cahilleştirme eğilimleri olarak yeniden Türkiye’de inşa ediliyor. Adama soruyorsun Müslümanlık bilgini, Müslümanlık düşüncesini, fikrini nereden aldın, birikimin nereden geliyor? Adam cemaatin televizyonu gazetesini, cemaatin kitapları, 4-5 kitap. Böyle bir şey olabilir mi? Onları da oku. Ona da ait ol. Kötü bir şey değil. Bir yere ait ol. İyidir. Ama başka dünyaya da kör olma. Sağır olma. Ama bütün başka dünyalara açıldığın zaman değerli bir alana açılmış oluyorsun. Mukayeselerle geliştirebilirsin kendini. Yani nasıl oluyor da hicretin 3. 4. 5. yüzyılındaki dinamizm, heyecan , değil mi, ilk yüzyıldaki heyecan, sonra ölü toprağı üzerine serpilmiş uyuşuk Müslümanların, kof Müslümanlığın, bütün zihni dinamizmini kaybetmiş Müslümanlığın bir tür şemsiyesi haline geliyor. İşte bunlardan dolayı ge-

liyor. Sürekli endişe, korku, içe kapanma, güvensizlik. Bir kısır döngü. Yeniden başa dönüyoruz. Yeniden aynı mekanizma çalışıyor.

Burada şunu yapmamız gerekiyor. Bugünün dünyasında bizim için ve insanlık için Müslümanlar için gerekli olan değerlerle bütünleşerek yeni bir uygarlığı yaratabilecek gücü Müslüman dünya kendinde bulamadığı sürece bir çıkışı yakalayabilmenin imkanı ve ihtimali görülmemekte. Onun için bugün insanlığın ürettiği bazı değerlerle örtüşebilmek, bütünleşebilmek, Türkiye'deki insanlar için de bu kadar pahalı olmamalı. Sivil toplum, demokrasi, bireysel özgürlükler ne kadar rahat konuşulabiliyor artık bu platformlarda değil mi? Oysa 20 yıl 30 yıl önce bütün bu kavramlar tu kaka şeylerdi. Batı'nın ürettiği uydurma şeyler, fesat, fitne, Müslümanların girmemesi gereken alanlar, kavramlar vs. oysa kötü mü oldu? Türkiye bu kadar ağır bir bedel ödeyerek insan haklarını, demokrasiyi, sivil toplum kavramını bu kadar geç tanıyıp, geç sahiplenmemeliydi. Bulduğumuz noktada da büyük bir avantaja sahibiz. Bu önemli bir şey. Bütün bunlara sahip olmak. Ama maliyetli. Bu kadar yüksek maliyetli olmamalı bence. Bunu da daha rasyonel bir akla, ket vurulmamış bir akla Müslüman iradenin sahip olması gerekiyor. Bu ihtiyaç bence 21. yüzyılın Müslüman toplumlarının en büyük ihtiyacı ve bu ihtiyacı karşılama gücüne, sosyolojik altyapısına, en çok Müslüman dünyada Türkiye bugün sahip. Geldiği tecrübeyle sahip diye düşünüyorum. Burada bir şeyler sormak isteyen, konuşmak isteyen var mı?

Bununla ilgili birkaç bir şey daha söyleyeyim. Zamanımız oldukça dar. Yani biliyorsunuz. Siz gevezesiniz ama biz de sizden alışıarak, yani hocalar sendikacılar. Hocalar çok gevezedir. Öğretim üyeleri de çok gevezedir. Ben şahsen gevezeyim. Yani hatip olmak çok iddialı bir laf değil mi? Kendimi bir hatip olarak görmüyorum ama. Neyse hadi siz hatipsiniz ben gevezeyim.

Dinleyici: Bu bir eleştiri değil çene kemikleri aşındığı için demek istiyorum.

Erdinç Yazıcı: Şimdi burada her zaman bir araya gelemeyiz. Daha önce sorulan Ak Parti mevzusunda bir soruya küçük bir

analiz yapayım müsaade ederseniz. Çok değerli bir vurgu yaptı aslında. Ona dönmek gerekiyor. Belki Müslüman tarihin en ilginç siyasi ve sosyoloji dönüşümlerinden biri Türkiye’de yaşanıyor. Çünkü şimdiye kadar Müslüman toplumlarda Batılılaşma süreçlerine karşı ortaya konulan siyasi refleksi, Müslüman otoriterizm, İslamcı otoriterizm , başta İhvan-ı Müslimin hareketiyle başlayan bir tür siyasi İslamcı tekçiliktir. Ve insan hakları gibi, demokrasi gibi, çoğulculuk gibi değerlere karşı mesafeli, refleksik bir algı geliyordu Müslüman dünyada. Oysa Ak Parti’yle birlikte Türkiye’deki Ak Parti tecrübesiyle birlikte muhafazakar Müslüman değerlerle Batılı değerleri demokrasi gibi, insan hakları gibi, pazar ekonomisi gibi değerleri, harmanlayarak bir sentez yaratmış, ilk tecrübe Ak Parti örneği. Ve bu tecrübe Müslüman dünyada çok büyük bir tesir yaratmış durumda farkındaysanız. Kahire’deki Müslüman kardeşlerin yazarları çizerleri de bunu tartışıyor bugün söylüyorlar. Ne oluyoruz? Yada işte Körfez ülkelerinde, ondan sonra Filistin’de, Kuzey Afrika ülkelerinde filan, Ak Parti’nin benzeri partiler kurulmaya çalışılıyor. Bu değerlerle Müslüman değerleri harmanlama üzerinde entelektüel ve siyasi arayışlarla, aslında ilginç bir tecrübe yaşanıyor Türkiye’de. Nereye gideceği belli olmayan ilginç bir tecrübe. 28 Şubat’ın yarattığı zorunlulukla ortaya çıktı bu. Fakat öyle bir tecrübe ortaya çıktı ki, teorisi olmayan ve kimliği olmayan, yani halen daha Ak Partili’liğin sosyolojik bir karşılığı ve kimliği yok. Yani diyelim MHP’liler milliyetçi, Saadetliler Milli Görüşçü, CHP’liler Kemalist yada Sosyal Demokrat, Ak Partililer neci? Yani sosyolojik olarak henüz daha bir adları yok.

Şimdi şunu anlatmaya çalışıyorum. Fiili bir tecrübenin içinden karizmatik bir lider, çok önemli bu, oynadığı rol Tayyip Bey’in Türkiye’de. Karizmatik bir lider, güvenilen bir lider, halkın elinden tuttu, halkı değiştiriyor. Avrupa Birliği’ne getiriyor. İnsan haklarına getiriyor. Demokrasiye getiriyor. Ama karizmatik güven, elinden tuttuğu halkta bir kaygı yaratmıyor. Yani bu bizi nereye götürüyor kaygısı yaratmıyor. Çünkü bir inanç var. Güven var. Tam bunu anlatmak istiyorum. Ama götürülen yer, yüz yıldır mukavemet edi-

len, direnilen yer değil mi? Avrupa Birliği neresi? Daha 20 yıl önce Avrupa Birliği'nin Batı kulübü, bilmem ne, şu bu, filan falan diye adlandırıldığı bir yere götürüyor.

Şunu anlatmaya çalışıyorum. İşte tam Tayyip Erdoğan örneği sizin için, bu dini liderlik, dönüştürücü liderlik figürüne en iyi örnek. Tam bunu anlatmaya çalışıyorum ben, sizin elinden tuttuğunuz toplumun, daha ileri bir yere götürülebilmesi, öğretmenin tuttuğu ya da öğretim üyesinin tuttuğu elden daha sağlam bir el. Onun için değerlisiniz siz. Yani benim bir öğretim üyesi olarak halkın elinden tutup bir yere götürme imkanlarım size göre sınırlı. Niye sınırlı? Çünkü benim aracım bilim, sizin aracınız insanlık tarihinin en kadim ve sağlam köprüsü. Yani size inanırsa bir halk, siz bu halkın bir tür geri reflekslerini savunan gelenekçi bir konumda, konumlanması yerine daha ileriye dönük bir hamle yapmasına bir önderliği üstlenirseniz, aslında Türkiye için çok önemli bir harp değişimini başarmış olacağız biz. Son derece önemli bir şey bu. Buna ben yenilikçi muhafazakar liderlik diyorum. Yani sizinle beraber Türkler, Müslüman Türkler, hem kadim ve kendilerine ait değerleri koruyup geliştirecekler, hem de arzu ettikleri büyük bir uygarlığı ve kültürü geleceğin inşa edilmesi gereken toplumunu sizlerle birlikte kurabilme, parlak ve muhteşem bir geleceği yaratabilme imkanlarına sahip olacaklar. Burada üstat Yahya Kemal'e bir gönderme yapmak istiyorum.

Dikkat ederseniz rekabet var aramızda o üç beş filozof attı araya, Yahya Kemal'in ünlü bir lafı var biliyorsunuz. 'Kökü mazide olan atiyiz' diyor. Yani bir toplumun, geçmişi, bugünü, geleceği arasında sağlam bir köprü kurup, sağlam iletken liderlik kurumlarını inşa ettiğiniz zaman sapsağlam ayakta kalır ve geleceğe yürüebilirsiniz. Liderler, toplumsal liderler, toplumun karşı karşıya kaldığı riskler, zorluklar, çetinlikler karşısında duvara çarpıp geri dönüp, cemaatine ve kendi dehlizlerine kapanma eğilimleri gösterdikleri sürece toplumun içindeki badirelerden geçebilme, başarıyla geçerek geleceğini kurabilme imkanlarını toplum yakalayamaz. O bakımdan sizin Türkiye'de oynayacağınız rol bu yenilikçi, muha-

fazakar liderlik kimliği çok önemli bir iş başaracak Türkiye'de. Bu başarılabilirse.

Bunun da birinci yolu, kime hangi çevreye, hangi cemaate ait olursanız olun, o cemaatin içinde, toplumun içinde, kendi bireysel varlığını, özerk ve bağımsız olarak ifade etme, ortaya koyma, geliştirme basireti göstermenizle ilgili. Şimdi bakıyorum Türkiye fena değil, daha iyi ama diğer Müslüman ülkelere kıyasla, halen daha öğreti düzeyinde çok gelenekçiyiz. Ya Doğu'yu biliyoruz ya Batı'yı. Türkiye'de okuyanları düşünün. Son dönemde biraz geliştirebildik. Ya Doğu filozoflarını, mutasavvıflarını bilirsiniz, ya Batı'yı. Batı'dan çok söz ettiğin zaman Batıcı, Doğu'dan çok söz ettiğiniz zaman, sağlam Müslüman Doğucu olursunuz. Oysa çok yanlış bu. Yani insanlığın düşüncesi gerek bizim dünyamızda, gerekse Batı dünyasında savunulacak muhteşem iyi değerler ürettiği kadar kötü, kabul edilemez fikirler de üretebilir. Bunlar sonuçta subjektif şeylerdir de. Bütün bu fikirler ne kadar zengin, gelişmiş, ne kadar çeşitlenmiş olursa bütün bunların içinden daha sağlam değerleri, fikirleri düşünceleri, bakış açılarını çıkarabilme kabiliyeti, o kadar geniş olur. Burada önemli nirengi noktalarından birisi şu, eğer Türkiye gibi gelişmekte olan Müslüman ülkeler, önemli mesafe almış Müslüman ülkeler, buldukları bu güzergahta kendilerini geliştiremezlerse, büyük çatışmalarla, kaoslarla karşı karşıya kalırlarsa, Allah korusun, yani bir tür Afganistanlaşma ya da Iraklaşma eğilimine girerlerse o zaman sizin ürettiğiniz fikirlerin, düşüncelerin, muhteşem yorumların hiçbir anlamı olmayor.

Çünkü o düzey, o toplumsal format, kendiliğinden bir Taliban İslamlığını yaratıyor. Yani dini yorumla, sosyolojik gelişmişlik düzeyi arasında da direk bir ilişki olduğundan bahsediyorum farkındaysanız. Yani ekmeğimizi geliştirebildiğimiz sürece, pastamızı büyütebildiğimiz sürece, endüstrimizi geliştirebildiğimiz sürece, eğitimimizi geliştirebildiğimiz sürece, ürettiğimiz değerleri adil paylaşabildiğimiz sürece, daha iyi bir Müslüman toplum kurabiliriz. Bunu başaramadığımız sürece, düşünce üretimi, huzurlu bir barış toplumu üretme fikri bütün bunlarla irtibatlı olduğü için, boş bir

hayal olur. Nitekim iktisadi ve teknolojik çöküşlerin, gerilemelerin yarattığı o özgüven kaybının yarattığı reflekslerin Afganistan'da ne tip sonuçlar yarattığını okuyorsunuz, yazıyorsunuz, televizyonlarda görüyorsunuz değil mi? İnanılmaz yerlere götürüyor işi. Öyle bir Müslümanlık fotoğrafı veriliyor ki, insanlık için bir cendere. Yani insanların niçin dünyaya geldiğini soracak kadar pişmanlık yaratacak kadar, bir felaket cenderesi. Nereden doğuyor bu cendere? İşte iktisadi çöküşler, ardından psikolojik ve toplumsal çöküşler getiriyor. Her çöküş, daha sıkı bir içe kapanma, daha sert bir radikalizm yaratıyor. Bu son derece önemli bir şey. Bayağı uzattım. Ne kadar zamanımız vardı sevgili başkanım.

Mehmet Ali Güldemir: Hocam süremiz doldu.

Dinleyici: Arkadaşlar sana bakıyorlar üzgün üzgün, bu değerli konuşma şimdi bitmek zorunda mı diye. Bir baksan göreceksin.

Erdinç Yazıcı: İşte her güzel şey böyle çabuk bitiyor. Kaldığımız yerden bir başka toplantıda hasbihalimize devam ederiz diyorum. Hepinize çok teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE'DEKİ MEMUR SENDİKACILIĞININ NİTELİĞİ

Yardımcı Doç.Dr. Hüseyin YAYMAN

Gazi Üniversitesi İİBF Fakültesi Öğretim Üyesi

Benden önce konuşan söz ustalarından sonra benim konuşmam çok teknik, çok akademik, çok bilimsel gelebilir. Bu rezervle konuşmamı dinlemenizi istirham ediyorum.

Ben sunum metnime bağlı olarak gitmek istiyorum.

Türkiye'de memur sendikacılığının niteliği derken aslında biz Türkiye'nin memur sendikacılığı meselesini, Türkiye'nin sendikacılık meselesini, Türkiye'nin meselelerinden, dünyanın meselelerinden ayırdedemeyeceğimizi, ayıramayacağımızı evvela belirtmemiz gerekiyor.

Türkiye'nin meselelerinden ayırdedemeyeceğimiz gibi Türkiye'nin yönetim meselelerinden de, Türkiye'nin kamu personel sistemi aksaklıklarından da, Türkiye'nin kamu personel sisteminin dejenerasyonundan da, Türkiye'deki memur sendikacılığını ayırt edemeyiz. Burada ifade etmem gerekiyor.

Şimdi bunu biraz daha açacağız daha açarak irdedeceğiz. Türkiye'deki memur sendikacılığını Türkiye'nin demokrasi tarihini-

den de, Türkiye'nin siyasal hayatında da ayırtederekten soyutlayarak irdeleyemeyiz, değerlendiremeyiz.

Türkiyenin kendi siyasetinden Türkiye'nin kendi toplumsal mücadelesinden, Türkiye'nin yakın dönem tarihinden, Türkiye'deki sendikacılığı, Türkiye'nin memur sendikacılığını ayırt edemeyeceğimiz gibi dünyadaki gelişmelerden, dünyadaki yaşananlardan ve en son yaşanan küresel dalgadan da ayrı bir memur sendikacılığı, ayrı bir memur sendikacılığı tarihi, ayrı bir memur sendikacılığı mücadelesi de göremeyiz. Bunu da konuşmamın başında belirtmek isterim.

Şimdi belki konuşmanın sonunda dikkatler dağıla bilir. Konuşmamın başında bütün söyleyeceklerimin kısa bir özetini söyledim. Daha sonra çıkan arkadaşlarında sözümüzün tesiri bakımından anlamlı olacağını düşünüyorum. Birkere Türkiye'de memur sendikacılığının bir kaç karakteristiğinden, bir kaç özelliğinden ya da, bir kaç niteliğinden, söz etmemiz gerekiyor.

Birincisi Türkiye'deki memur sendikacılığı, Türkiye'deki işçi sendikacılığından, Türkiye'nin genel sendikal mücadelesinden çok farklı gibi gözükse de aslında nitelik bakımından çok farklı değil; bir parça da aslında taklit bir karakteri, taklitçi bir özelliği var.

İkincisi Türkiye'deki memur sendikacılığı maalesef Türkiye demokrasinin vesayetçi olması gibi Türkiye'de memur sendikacılığı da vesayetçi bir anlayışla, vesayetçi bir zihniyetle yoluna devam etmek istiyor ya da yolunu bulmaya çalışıyor. Bir başka özelliği Türkiye'de memur sendikacılığının Türkiye'deki memur sendikacılığı bir parça daha hani özellikle 95 sonrası anayasada yapılan düzenlemeyle beraber gelişim seyrine baktığımızda, 61 Anayasası'na zaten değineceğiz, bir parça daha siyaset merkezli, bir parça daha siyaset odaklı bir karakteri olduğunu niteleye biliriz. Türkiye'de memur sendikacılığı maalesef Batı'daki emsalleri ile mukayese ettiğimiz zaman kendi dinamiklerinden daha çok bir parça toplumsal ve siyasal merkezin güdümünde olan; bir parça "güdümlü" diyebileceğimiz bir karakteri olduğunu, bir niteliği olduğunu ifade etmem gerekiyor.

Türkiye'deki kamu görevlilerinin sayısına baktığımızda, sendikalı kamu görevlilerin sayısına baktığımızda memurların sendikalaşma konusunda ikircikli bir tavırları olduğunu ve memur sendikalarına üye olma konusunda zaman zaman hevesli olmakla beraber genel anlamda çok hevesli olmadıklarını görüyoruz ve buna bağlı olarak da Türkiye'deki memur sendikacılığı en baştan yarı doğan, erken doğan olarak ortaya çıkan yani toplu sözleşme görüşmelerini yapan, grev hakkı olmayan bir sendikal anlayışla maalesef baştan güçlü bir dinamiğe, güçlü bir toplumsal zemine dayanmıyor.

Türkiye'deki memur sendikacığının belki de en temel özelliklerinden bir tanesi dünyayla mukayese ettiğimiz zaman Türkiye'deki memur sendikacığının çok gecikmiş ve çok yasakçı bir dönemin sonunda ancak elde edilebildiğini ve Türkiye'de en son 2001'de yapılan düzenlemeyle memur sendikacığının önündeki en azından grev hakkı olmasa bile yolun açıldığını ve bir mücadelenin sonucunda bir yere varıldığını görüyoruz.

Bir diğer özelliği burda kısmen bahsedildi. Belki dolayımli olarak bahsedildi. Türkiye'deki memur sendikacılığı da Türkiye'nin genel meselelerinden bağımsız değil ve bir parça Doğulu bir karakteri var. Bunu en başta Türkiye'de memur sendikacığının nitelikleri nedir dediğimiz zaman bu bir kaç madde bir kaç başlık halinde toplayabileceğimiz hususları sizlere arz etmem gerekiyor.

Şunu özellikle belirtmek lazım; gerçekten Türkiye'de anayasaların ortaya çıkmasına, Türkiye'deki demokrasi tarihine, Türkiye'deki darbeler tarihine baktığımız zaman tersten bir okumayla Türkiye'deki toplumsal mücadelenin de, Türkiye'deki sendikal mücadelenin de, bir farklı okumasını bir farklı analizini yürütmüş oluruz.

Hepinizin bildiği gibi sendikaların ilk defa ortaya çıkması modern devletlerdeki demokratik yapılanmaya ve siyasal sürece oldukça önemli etkisi olan bir baskı grubu olarak ortaya çıkıyor. Türkiye'de de Türkiye'nin demokrasi tarihine baktığımız zaman, Türkiye'nin toplumsal mücadele tarihine baktığımız zaman,

Türkiye'deki sendikaların zaman zaman bu baskı grubu özelliklerini taşımakla beraber zaman zaman hani o medyada çıkan ifadeyle "beşli çetenin" yanında yer alarak nasıl bir duruş sergilediklerini, nasıl bir profil ortaya koydukları hepimizin malumu.

Bu anlamda sendikaların ister işçi sendikası, ister memur sendikası olarak biz modern dünyada modernleşme süreçlerine bağlı olarak, kapitalist gelişme süreçlerine bağlı olarak, ortaya çıktığını en başta işçiler arasında sendikaların ortaya çıktığını, daha sonra da bunun memurlar arasında yaygınlaştığını görüyoruz. Türkiye'de nasıl ki demokrasinin tarihi bir parça sorunluysa, Türkiye'de nasıl işçi sendikalarının gelişmesi sorunluysa doğal olarak memur sendikacığının gelişmesi de sorunlu olmuştur. Bunu çok basit bir betimlemeyle, çok basit bir tanımlamayla birleşik kaplar meselesi gibi düşünebiliriz. Türkiye nasılsa, Türkiye'nin sendikaları da, Türkiye'nin üniversiteleri de, Türkiye'nin kamu düzeni de, Türkiye'nin genel anlamda düzeni de ondan çok bağımsız değil, bunun özellikle altını çizmek isterim.

Baskı grupları bildiğiniz üzere demokrasinin özellikle çağdaş katılımcı ve çoğulcu demokrasilerin tamamlayıcı unsuru ve ayrılmaz parçaları olarak ortaya çıkıyor. Bu anlamda hür ve bağımsız sendikaların her zaman ve her yerde kendilerine nefes alma ve gelişme imkanı veren demokrasilerin destekleyicisi olduklarını ve çağdaş demokratik düzenlerde sendikal mücadelenin de sendikaların da rahat bir şekilde gelişip serpildiklerini ifade edebiliriz.

Demokratik toplumun oluşması ve devam etmesi toplumsal ve siyasal düzenin çıkış noktaları olan sendikaların modern anlamda örgütlenmesi ve fonksiyonlarını yerine getirmesiyle mümkündür. Bu anlamda biz çağdaş demokrasilerin olmasa olmazları arasında neyi sayıyoruz değerli dostlar; Sendikalar ve sivil toplum örgütleri bir baskı grubu olarak öne çıkan enstrümanlar olarak karşımızda duruyor. Bu anlamda belki de hem işçi sendikacığının hem memur sendikacığının günümüzde ki özellikle işçi sendikacığının en temel problemi olarak, ya da nitelik değişmesi olarak emek yoğun iş süreçlerinden, üretim süreçlerinden bilgi yoğun

Üretim süreçlerine geçmeyle birlikte yani küreselleşme olgusu ve bilgi teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak özellikle esnek çalışma düzeninin gelmesiyle birlikte hem dünyada hem de Türkiye'de sendikacılığın ciddi bir dönüşüm sürecine girdiğini ve ciddi bir amazla karşı karşıya olduğunu ifade etmem gerekiyor.

Muhakkak biliyorsunuzdur; dünyada ilk memur sendikaları ABD'de ortaya çıkıyor değerli arkadaşlar ve memur sendikacılığının ortaya çıkması doğal olarak ii sendikacılığından tarihsel olarak biraz daha gecikmiş olarak ortaya çıkıyor ve devletlerin, Batılı devletlerin de, Doğulu devletlerin de en başta memurlara sendikal hakların verilmesi, toplu sözleşme hakkının verilmesi, grev hakkının verilmesi konusunda çok istekli olmadıklarını ve bunu kendilerine yönelik bir tehdit olarak algıladıklarını ifade etmem gerekiyor.

En genel anlamıyla memur sendikalarının amaçlarını çok kısa olarak ifade etmem gerekiyorsa memur sendikaları ABD'de, daha sonra Avrupa tecrübesinde de ortaya çıkan ortak bir sonuç olarak amaçlarının memurların çalışma alanlarını belirtmek, memurların statülerini ve çalışma şartlarını düzeltmek, memurların başta ücret olmak üzere, memur sendikacılığında ücret meselesi özellikle Türkiye tecrübesine, Türkiye üzerinden baktığımız zaman çok önemli bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Hani ben konumamın başında bahsetmitim. Türkiye'deki memur sendikacılığının güçlü bir dinamizme, güçlü bir toplumsal karılığa sahip olmamasının bir nedeni olarak da belki de bizde memur sendikacılığının hep bir ücret iyileştirme problemi olarak, hep daima bir ücret iyileştirme meselesi olarak ele alınması sonunda memur sendikaları için ciddi bir handikap olarak ortaya ıktı. Aslında bu süreci anlamakta çok doğaldı. Çünkü Türkiye'de bir vali yardımcısının yanında sözleşmeli statüde, ii statüsünde çalışan bir sekreterinden, ya da hizmetlisinden daha düşük ücretler aldığı dönemleri 90'lı yıllarda Türkiye ciddi bir şekilde yaşadı.

Burada sorun Şu; tabi Salim Bey'de burada. Çok haklı olarak bir takım tenkitler ifade edecektir. Burada ben bir akademisyen olarak ya da kamu tarafında, memur sendikacılığı tarafında duran

bir arkadaşınız bir kardeşiniz olarak biliyorsunuz sendikaların da ısrarla vurguladıkları cümle şuydu: Biz işçilerin aldıklarına karşı değiliz; fakat en azından diğer kamu görevlilerin özellikle memurlarının da ücretlerinin iyileştirilmesi meselesi Türkiye’de memur sendikacığının ilk motivasyonu yada memur sendikacığının temel meselelerinden biri haline geldi. Memur sendikacığının dünya da da böyle bir işlevi olduğunu belirtmek isterim.

Memur sendikaları sadece ücretlerin iyileştirilmesi değil, aynı zamanda sağlık, emeklilik gibi durumların iyileştirilmesine ve memurlar arasındaki dayanışmanın artırılmasına özellikle emeklilik sonrası meslek örgütleri kurmak suretiyle temel amaç olarak benimsediğini görüyoruz. Bu yöntem olaraktan da aynen bizim burada yaptığımız gibi memur sendikaları eğitim faaliyetleri yapmak suretiyle, yayın faaliyetleri yapmak suretiyle, üyeleri arasındaki yardımlaşma ve sosyal alanlarda girişimler de bulunmak suretiyle bir takım çalışma yöntemlerini benimsiyorlar. Çok özet olaraktan ifade etmem gerekiyor.

Bu genel girizgahtan sonra, ben mevzuu çok fazla da uzatmak istemem, belki sorularınızla bir parça da meseleyi ayrıntılı olarak izah edebiliriz. Ben bir genel çerçeve çizip sonra sözü Sayın Salim Uslu’ya bırakmak isterim.

Türkiye’de sendikal hareketin burada sendikacılık konusunda uzman olan işte hocamız var, Türkiye’de işçi hareketi konusunda biliyorsunuz hocamız gerçekten Erdinç Hoca bu konunun duayen isimlerinden bir tanesi. Onun da kitabında belirtildiği üzere Türkiye deki sendikal hareket ta Osmanlı dönemine dayanmakla birlikte bizdeki aynen memur sendikacılığı konusunda olduğu gibi genel sendikacılık konusunda da işçi sendikacılığı konusunda da ikircikli bir devlet tavrının, ikircikli bir yönetici tavrının olduğunu görürüz. Yani bir parça yol veren, bir parça onu engellemek isteyen mesela işte Devlet Memurları Kanunu 1965 yılında çıkartıldığı zaman 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, bir maddesinde 22. maddesi sanıyorum, tam maddeleri hatırlamıyorum

şu anda, 22. maddesinde memurların sendika kurmalarına izin verirken 26. maddesinde yada 27. maddesinde de sendika kurmakla birlikte sendika kurmalarına izin vermekle birlikte grev ve toplu sözleşme yapamayacaklarına dair bir düzenlemenin olduğunu görüyoruz.

Yani şunu söylemek istiyorum değerli dostlar, gerçekten Türkiye’de bu sendika meselesi çok önemli bir mesele. Fakat Batı’daki gelişimiyle, Batı’daki mücadele tarihiyle mukayese ettiğimiz zaman Türkiye’nin demokrasisi gibi Türkiye’nin sendikal mücadelesi de çok parlak bir maziye sahip değil. Zaten işçi sendikalarının kurulması da ancak 40’lı yıllarda mümkün oluyor sizinde bildiğiniz gibi.

Bu anlamda bizim şunu da ifade etmemiz gerekiyor. Hem memur sendikacılığı hem işçi sendikacılığı, bir de şunu ısrarla söylüyorum. Memur sendikacılığı, işçi sendikacılığı hep tekrar ediyorum. Çünkü bunlar aslında birbirinden çok bağımsız, birbirinden çok ayrılmış gibi değil ve hani o taklitçi özelliği taklitçi özelliğinde de bir parça işçi sendikacılığını takip eden, işçi sendikacılığının yöntemlerini izleyen bir duruşun olduğunu ifade etmem gerekiyor. Bu anlamda hem Türkiye’de memur sendikacılığının hem işçi sendikacılığının “dünyalı” olmadığını ifade etsem sanırım amacını aşmış bir kavram kullanmış olmam.

Türkiye’de memur sendikacılığı konusu ilk defa 1961 Anayasası ile gündeme geliyor. Anayasa’da memur sendikacılığı konusunda ölçülü ve mesafeli bir tavrın olduğunu görüyoruz ve köklü düzenlemeler yapmak yerine suni palyatif düzenlemelerle memur sendikacılığı konusunda bir parça şüpheli bir tavrın, şüpheli adımların atıldığını görüyoruz. Şüphesiz bu noktada ilk defa anayasayla memur sendikacılığı konusunda bir adımın atılmış olması önemli olmakla birlikte burada yine daha sonra yapılan düzenlemelerle memurların meslek örgütü kurmak suretiyle bu günkü anlamda sendika değil, meslek örgütü kurmak suretiyle farklı bir yapılanmaya, farklı bir örgütlenmeye gittiğini ifade ediyoruz.

Bunun yanında 1961 Anayasası düzenleyicilerinin o günün şartları içerisinde belki de geleneksel devlet ve memur çalıştırma anlayışının etkisiyle memurlara sendikal haklar vermeyi uygun bulmadıklarını ve bizim çok sık vurgu yaptığımız benden önceki konuşmacıların da ifade ettiği bir “Devletin Bekası” ve devletçi bir bakışla bu meselede bir parça daha cimri davrandıklarını ifade ediyoruz. Burada sadece işçilerle ilgili, sadece işçilerin toplu sözleşme sendika ve grev hakları konusunda 1961 Anayasası ileri adımlar atmış olmakla beraber memur sendikacılığı konusunda çok şüpheli bir yaklaşımının olduğunu ifade etmemiz gerekiyor.

Sonuçta 61 Anayasası'nın memur sendikacılığı anlayışını şu şekilde belki toparlamak özetlemek mümkün: Bir kere çok net bir ayırım var; memur sendikacılığı konusunda işçi sendikacılığından çok ayrı düşünüyorlar ve memur sendikacılığı ile işçi sendikacılığını çok keskin çizgilerle ayırıyorlar ve bunu ortak bir yasayla düzenlemiyorlar, farklı yasalar çıkarmak suretiyle düzenlemek istiyorlar.

Memurların bu günkü anlamda sendika o günkü anlamda meslek örgütü kurma herkesin meslek örgütü kurmasına da izin vermiyorlar ve bir parça yasakçı tavır söz konusu ve bu anlamda yine memurların kamu hizmetini yerine getiren çalışanlar olduğu ve kamu hizmetlerinin sürekliliği esası ilkesini göz önünde bulundurarak memurlara sendika ve grev konusunda yasakçı tavırlarını sürdürüyorlar. Bu tavrın 1982 Anayasası'nda da devam ettiğini görüyoruz. Devam ettiği de şüpheli bir parça. Burada farklı bir tartışma var. Yine 1982 Anayasası meselesinde iki farklı görüş var: Alimlerin ihtilafa düştüğünü görüyoruz, rivayetin muhtelif olduğunu görüyoruz.

Birinci görüşe göre 1982 Anayasası'na bakıldığında memur sendikacılığı konusunda açıkça bir yasak getirilmediği için memur sendikaları kurulabilir ve bunun önünde herhangi bir engel yoktur. Bu görüşü ileri sürüyorlar.

İkinci görüşte ise 1982 Anayasası'nda memur sendikacılığı konusunda herhangi bir ifade, herhangi bir tanımlama, herhangi bir

vaat olmadığı için 1982 Anayasası'nın memur sendikacılığı konusunda çok yasakçı bir tavır içerisinde 12 Eylül yönetiminin yasakçı bir tavrının söz konusu olduğunu görüyoruz. Bu gelişmelere bağlı olarak Türkiye'de toplumun çoğulculuğu 82 Anayasası'nın en azından bir parça daha toplum tarafından benimsenmesi ya da tersinden söylemeyle 80 ihtilalinin korku ve ceberrut anlayışının toplum üzerinden çekilmeye başlamasının etkisi olarak toplumun demokratikleşmesine ve çoğulculuğuna bağlı olarak memur sendikacılığı konusunda da diğer haklar ve hürriyetler meselesinde olduğu gibi bir parça daha ileri bir tavrın geliştirildiğini görüyoruz.

Bu noktada özetleyerekten geçeyim: Bildiğiniz gibi 1995 yılında Anayasa'da yapılan bir düzenleme ile memurların sendika kurma hakkının tanındığını görüyoruz. Fakat burada da yine 1995 yılında yapılan düzenlemeden 6 yıl geçmesine rağmen ancak 2001 yılında 4688 sayılı yasayla memurların sendika kurma ve idareyle toplu görüşme yapma hakkının tanındığını ve bu meselenin ancak 2001 yılında bir parçada olsa hani grevsiz bir toplu görüşme ve idareyle anlaşma yolunun açıldığını görüyoruz.

Burada artık şunu ifade etmek gerekiyor. Kamunun ya da bu düzenlemeyi yapanların kamu görevlilerine devlet memurlarına toplu sözleşmeli grevli bir sendika hakkı tanımamasının hiçbir mağkul anlaşılabilir gerekçeleri olamaz. Çünkü bizim girmek istediğimiz hem AB müktesebinde hem gelişmiş çağdaş dünyada memur sendikacılığının çok gelişmiş olduğunu, polislerin yani güvenlik bürokrasisinin dahi sendika kurma hakkına sahip olduğunu ve sendikalarla örgütlenerek toplu görüşmeler yaptıklarını ifade etmemiz gerekiyor.

Şimdi bu genel tanımlamadan, genel çerçeveden sonra yine niteliklere dair birkaç hususu ifade etmem gerekiyor arkadaşlar. Bütün bu tarihsel seyir içerisinde bizim birkaç saptamada bulunmamız gerekiyor:

Bir kere memur sendikacılığı konusunda Türkiye'de bağımsız bir memur sendikacılığı kültürünün oluşmadığını çok net olarak

tan ifade edebiliyoruz. Yani bu 1961 Anayasası'nın ikircikli tavrı, 1982 Anayasası'nın sendika kurulur mu, kurulmaz mı tartışmalarının sonunda Türkiye'de işçi sendikacılığı benzerinde olduğu gibi bir memur sendikacılığı kültürünün oluşmadığını ifade etmemiz gerekiyor.

Onun dışında Türkiye'de siyasi görüşlerin dağılmasına, siyasi görüşlerin temsiline bağlı olarak memur sendikacılığında bu siyasi görüşlerin paralelinde bir örgütlenmeye gittiklerini ve üç tane farklı federasyonla sizde biliyorsunuz onları; Memur-Sen bizimde içerisinde bulunduğumuz federasyon, Kamu Sen, Kamu Emekçileri Sendikaları, KESK ile beraber üç tane federasyonun olduğunu ve bu üç federasyonun aslında Türkiye'de siyasal duruşu, -hani siyaset merkezli olduğunu ifade etmiştik zaten sunumumuzun başında- bu siyaset endeksli sendikacılığın Türkiye'deki belki buradan soruların gelmesi muhtemeldir, belki merakımı tam olarak ifade edemiyorum. Benim tam olarak söylemek istediğim şu:

Memur sendikacılığı dünyadaki gelişmelere baktığımız zaman daha çok memurların haklarını korumak gözetmek tabii ki bir sivil toplum örgütü olma anlamında, bir baskı grubu olmak anlamında, siyaset üzerinde, karar alma mekanizmaları karar alma süreçleri üzerinde bir tesirleri var. Fakat Türkiye'de daha çok bir takım siyasal organizasyonlarla angajmanlara girmeleri Türkiye'deki memur sendikacılığının üyelerinin haklarını koruyup gözetmek bakımından ciddi bir handikap oluşturduğunu ve bu federasyonlar arasındaki zaman zaman ortaya çıkan tartışmaların, zaman zaman ortaya çıkan çatışmaların son tahlilde idarenin işini kolaylaştırdığını ve idare karşısında tek parça olunamayacağını yani çok parçalı bir memur sendikacılığının idarenin işini kolaylaştırdığını ve toplu görüşmelerde bir parça daha elini kolaylaştırdığını ifade etmem gerekiyor. Bir takım siyaset kurumları ile angajman içerisinde olması yine bu sendikacılığın bir problemi olarak karşımıza çıkıyor.

Muhakkak ki sendikacılık siyasetle de ilgili. Sivil toplum örgütü olmak anlamında, baskı grubu olmak anlamında bunları da yapmak önemli ama memur sendikacılığının en baştaki motivasyonu zaman içerisinde kısmen de olsa yitirdiğini bir parça daha siyaset merkezli bir tavır geliştirdiğini, yani bu memurların ücretlerinin düzenlenmesi, memurların haklarının gözetilmesi meselesinin, bu amaçların bir parça daha ötelendiğini geçen zaman içerisinde 90'lı yılların ortalarından bu güne gelindiğinde böyle bir tavrın olduğunu en azından görüşme dönemlerinde bu tartışmalar basından da takip ettiğimiz gibi yoğunlaşmakla beraber genel faaliyetlere baktığımızda, sendikaların genel duruşuna baktığımız zaman böyle bir durumun da olduğunu ifade etmemiz gerekiyor.

Türkiye'de memurların sendikalara karşı mesafeli bir duruşu olmakla beraber özellikle 2000 sonrası dönemde memurların her geçen gün sendikalara daha fazla üye olduklarını ve örgütlü bir dayanışma içerisine girdiklerini de ifade etmemiz gerekiyor.

Benim en genel çerçevesi ile ifade edebileceğim hususlar Türkiye'deki memur sendikacılığının niteliğine ait özellikler bunlar. Sizin sorularınızla meseleyi bir parça daha tartışa biliriz. Ben zamanı daha efektif kullanmak bakımından çok uzatmamak gerektiğini düşünüyorum.

Dinleyici: Memur sendikacılığı ile işçi sendikacılığı aynı amaca yönelik olmalıdır paragraftan hareketle işçi ve memur sendikaları bünyesindeki üye potansiyeline baktığımızda eğitim ve kültür düzeyleri ile ilgili bir araştırma yapılmış mıdır? Acaba neden işçi ve memur sendikacılığı arasında haklar ve hürriyetler noktasında ayırım yapma gereği duyuluyor? Sizce bu bir devlet politikası mıdır?

Hüseyin Yayman: Hem doktora hem yüksek lisans düzeyinde çok önemli çalışmalar var. Onun dışında da benim bildiğim kadarıyla gerçekten işçi sendikacılığı benim çok uzmanlık alanım değil, bir sürü çalışmanın olduğunu görüyoruz. 1960'lardan itibaren Mübeccel Kıray'ın Karabükteki Ereğli'deki örgütlenemeyen kent çalışmaları ile başlayarak hem sosyolojik çalışmaların hem endüstri

ilişkileri bakımından önemli ampirik araştırmaların olduğunu ben genel okumalarımдан biliyorum.

Burada devletin tavrı işçi sendikacılığı ile memur sendikacılığı arasında, benim o konuda çok ihtisasım yok; ama şunu biliyorum ki biz Türkiye'nin yakın dönem tarihine baktığımızda devletin hep bu tür oluşumlara mesafeli bir tavır geliştirdiğini, haklar hürriyetler meselesinde çok cimri davrandığını ve bu sendikacılık gibi, sivil toplum örgütleri gibi baskı grupları gibi, enstrümanları kullanmak noktasında bunları karşısına almak noktasında bir tavrının olduğunu görüyoruz. Bu da zaten normal, çünkü devletin bulunduğu konumla sendikaların bulunduğu taraf farklı; yani biri masanın önünde biri masanın gerisinde. Belki burada şunu söylemek lazım. Devletin bu tavrına karşı bizde biliyorsunuz işçi sendikalarının kurulması da, demokrasinin Türkiye'ye gelmesi de toplumsal bir mücadeleye, ciddi bir toplumsal talebe dayanmadığı gibi Türkiye'de işçi sendikalarının kurulması da ciddi bir toplumsal mücadeleye ve ciddi bir talebe dayanmıyor, bu anlamda Türkiye'nin sendikal hareketinin de en temel meselesi. Bunu da hani çok abartmak istemem. Her şeyin çok ciddi mücadele sonucu elde edilmesi meselesi. Ama en azından 1940'lı yıllardan günümüze geldiğimizde sendikaların bir parça daha kök salan ve bir parça daha karar alma süreçleri üzerinde tesiri olması gereken kurumlar olması gerekiyordu. Sendikalar tam bu soğuk savaş döneminin tesirinden çıkıp yeni yeni güçlenmeye başladıklarında bu defada küresel fırtınaya yakalandılar. Ve bu defa da başka bir varoluş problemi ile karşı karşıya kaldılar. Bu da sendikal mücadelenin ciddi problemlerinden ya da meselelerinden bir tanesi.

Murat Ergen: (Elazığ) Sendikaların siyasallaşma yönünden eksikleri mi vardır? Yani 2001 yılında hazırlanan 4688 sayılı yasada 8 yıldır hiçbir değişiklik yapılmadan eksik bir kanun olarak saçma sapan bir kanun olarak herkesin nazarı dikkatini çekiyor. Ama hiçbir şey yapamıyoruz. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Hüseyin Yayman: AB'den ayrılan en temel özelliği grev hakkını tanınaması. Fakat burada şöyle bir mesele var: Yani bu sendikal

mücadeleyi yada memur sendikacılığını Türkiye'nin sosyolojisinden, Türkiye'nin siyasetinden azade göremeyiz. İşte Türkiye'de başörtüsü meselesinde, Türkiye'de temel haklar hürriyetler meselesinde ne kadar mesafe alınabiliyorsa Türkiye'de memur sendikacılığı meselesinde de o kadar mesafe alınabiliyor. Burada tamam sendika yöneticilerin bir takım problemleri olmakla beraber onun dışında bu Türkiye'nin haklar ve hürriyetler meselesine bakışıyla ilgili bir temel problemimiz var. Onun içinde zaten biz bu AB meselesini falan biz ne yapıyoruz önemsiyoruz. Yoksa herkesin AB meselesine bakış açısı daha net olarak ortada.

Mürsel Gergin: (Gümüşhane) Sendikamı bizi siyasallaştırıyor yoksa biz mi sendikayı siyasallaştırıyoruz. Burada sendika başkanlarını yekten suçlu kılmak yanlış değilmiş.

Hüseyin Yayman: Mürsel Bey; Sendikaların siyasetle uğraşması kadar daha tabii bir şey yoktur. Ancak siyasetin tek amaç haline gelmesi, siyasetle uğraşmak ve siyasetle organik bir bağla bağlı olmakta bir sorun var, yoksa sendikaların temel amacı zaten bir sivil toplum örgütü olarak, bir baskı grubu olarak demokrasiyi etkilemek isteyen, karar alma süreçlerini etkilemek isteyen bir işlevi var. Onun için sendikal mücadele önemli. Onun için sendikal mücadele demokrasiyle beraber yürüyen, demokratikleşmeyle beraber yürüyen bir süreç. Bu anlamda sendikaların siyasetle uğraşmalarında değil, organik bağ kurmalarında problem var. Bu şuna benziyor. Tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan çıkar, buradan da zaten bir sonuç alamıyoruz.

Hamdi Özder: (Artvin) Biz üye yaparken en çok zorlandığımız konu sendikaya üye yapmaya gittiğimiz zaman arkadaşların yanına hemen işçi sendikaları aklı geliyor ve 12 Eylül öncesindeki kötü görüntülerden dolayı biz teşkilatlanma yada örgütlenme konusunda gerçekten çok zorluklarla karşılaştık. Ama benim acizane görüş açım şudur: 12 Eylül öncesinde ve halende devam eden ideolojik saplantılara saplanmış işçi sendikaları halen devam ediyor. Ama Türkiye'de işçi sendikalarına seviyeyi Hak-İş getirmiştir.

Gerçekten bu anlamda Hak-İş çok büyük bir işlev görmüştür. Çünkü yalnızca sendikalar çalışanlarının ücretlerini artırmak, onların hayat standartlarını yükseltmek anlamında mücadele etmemeleri gerekir. Farklı anlamlarda da mücadele etmeleri lazım. Bu boşluğu Hak-İş doldurmuştur. İşçiler kanadında.

Memur sendikalarına geldiğimiz zaman gerçekten memur sendikacılığında da Memur-Sen, Hak-İş'in işçi sendikaları alanındaki boşluğu doldurduğu gibi beri tarafta da Memur-Sen Konfederasyonu bunu doldurmuştur, ya da doldurma gayreti içerisine girmiştir. Benim naçizane gözlemim. Tabi istediğimiz noktada değil belki. Daha iyi yerlere gelmemiz gerekiyor. Ama bu yürüyüşe devam etmemiz lazım diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Ahmet Gündoğdu: (Memur-Sen Konfederasyonu Genel Başkanı) Aydınların, Memur sendikal hareketini işçi sendikal hareketleri kadar inceleyip masaya yatırıp üzerinde çalışmalar yapabildiği kanaatinde değilim. Bunun yazıya dökülmüş biçimleri ile kürsüden yansımalar arasında sıkıntı yaşıyoruz.

Politize olmakla siyaset yapmak arasında bir fark var. Bunun altını çizmek lazım. Biz sadece kamu çalışanlarının ücretinin pazarlığını yapacaksak Memur-Sen olmamıza gerek yok. Bizi biz yapan değerlerimiz var. Sendika olarak, Diyanet-Sen olarak, Memur-Sen olarak bağımsız, tarafsız, ama konu hak ve özgürlük konusu ise tarafız, ortak akıl hareketine verdiğimiz önem, darbecilerin özgürlüklerle birlikte ekmeği tokatlamasıydı Özgürlük ikliminin olduğu yerde ekmek ve alın teri saygındır. Teşekkür ederim.

Hüseyin Yayman: Ben de birkaç cümle söyleyeceğim. Çalışmalar yok, ampirik çalışmalar yok, çünkü niye? Türkiye'de henüz daha memur sendikacılığı emekleme döneminde. Yeni yeni örgütleniyor, yeni yeni geliyor bunu belirtmemiz gerekiyor. İkincisi bu MHP, töre işte Kamu-Sen meseleleri onlar zaten bizim fazla mevzumuz değil. Biz akademisyen olarıktan, bir bilim adamı olarıktan, bir de şurada sizinde çok net olarak gördüğünüz ve bildiğiniz hayatın bir pratiği olarıktan iyi olan kötü olanı kovuyor. Bu iyi olan Memur-Sense memurlar Memur-Sen'e geliyorlar. İyi olan

KESK ise KESK'e gidiyorlar. Burada şeffaf ve açık bir toplumda insanlar tercihlerini çok net olarak kendi bağımsız düşünceleri ile ifade ediyorlar.

Bir de Ahmet Bey farklı bir şey söyledi ben ona bir cevap olsun anlamında söylemiyorum. Ben Ahmet Bey'in söylediklerinin altına aynen imzama atıyorum. Bizim de zaten temel çıkış noktamız nedir? Sendika bir baskı gurubudur. Sendika bir sivil toplum örgütüdür ve demokrasilerin gelişmesinde sendikal mücadelenin çok önemli bir yeri vardır. Burada mesele şu: Bir partiyle özdeşleşmek, bir siyasetle özdeşleşmek, buna zaten sarı sendikacılık deniliyor galiba sendikacılık literatüründe. Yani böyle bir görüntünün verilmesi uzun soluklu olarak ciddi problemleri içinde barındırır. Eğer ki haklardan hürriyetlerden Türkiye'den büyük Türkiye'den yanaysak zaten orda bir şüphe yok. Ben de Ahmet Başkanımıza aynen katılıyorum. Hepinize muhabbetlerimi ve hürmetlerimi arz ediyorum.

SENDİKAL MÜCADELE

Salim USLU

Hak-İş Genel Başkanı

Memur-Sen Konfederasyonumuzun Saygıdeğer Genel Başkanı, Diyanet-Sen Genel Başkanı ve Yöneticileri, Çok sevgili hocalarımız, şahsım ve HAK-İŞ Konfederasyonu adına sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar bu toplantıyı çok önemsiyorum. Bizim tarihimizde sendika kültürü de var, tanımı da var, sivil toplum tarihi de var, tarifi de var. Demokrasi tarihi de var, tarifi de var. Hiç uzağa gitmeye gerek yok. Sadece biz geçmişte yaşamış olduğumuz sahip olduğumuz değerleri, geçmişte sahip olduğumuz kurumları bu günkü çağdaş ihtiyaçlar karşısında yeni söylemlerle, yeni tariflerle, yeni tanımlarla ifade etmekte zorlanmışız. Bunları yenileyememişiz. Söz gelimi Ahi teşkilatından hep övgüyle bahsediyoruz da Ahi teşkilatını yenilemek gibi bir derdimiz tarih boyunca hiç olmamış. Onun için de onlar tarihteki yerini almışlar.

Hocam, "sendika bir iyilik hareketidir" dedi. Sadece iyilik hareketi değil, aynı zamanda kötülükle mücadele hareketidir. "Emri bil maruf nehyi anil münker" İslam'da sendika var mı? Yahu sende mi

sendikacı oldun diyenlere çok rastladım. Oysa evet İslam'da sendika bal gibi vardır. Ve iyilikleri artırmak ve hatta kötülüklerle mücadele etmek, hatta yoksulluğun neredeyse küfür sayılacağına belirtildiği bir yerde, yoksullukla mücadele etmek gibi bizim hem insan olarak hem Müslüman olarak bir görevimiz var.

Kim bu ülkede sendikal harekete bizim el koymamızı, sendikal örgütleri sahiplenmemizi, önermemişse öncü olmamışsa büyük bir hata yapmıştır, yanlış yapmıştır. Belki bu eleştirdiğimiz sendikalarındaki yanlış gelenekler, yanlış söylemler yerine biz zamanında doğrularını koymuş olacaktık, olmalıydık. Yine bizim kültürümüzde çok daha önemli başka şeyler de var. Mesela Kutadgu Bilig'de bir hakan yurttaş diyalogu var çok iyi bilirsiniz. Hakan yurttaşlara diyor ki; "verginizi verin, yasalarımıza uyun, dostumu dost, düşmanımı düşman bilin." Yurttaş da diyor ki "hakana; yasalarına uyarım, adaletli olsun; vergimi veririm, gümüşün ayarı ile oynama; dostunu dost, düşmanını düşman bilirim ama benim güvenliğimi sağla." Bu aslında bundan bin yıl önce söylenmiş bir temsili diyalog. Ama bugünkü modern toplumda hala geçerliliğini koruyor. Adaletli bir yasa olacak, gümüşün, altının ayarıyla yani paranın değeriyle oynamayacaksın, güvenlik ve esenlik çağımızdaki en önemli şeylerden biridir. Adına ister sosyal güvenlik, isterseniz başka şey söyleyin ama insan güvenliği, can güvenliği, mal güvenliği, akıl güvenliği, nesil güvenliği bizim kültürümüzde vardır. Hal böyle olunca demek ki hakana çıkıp da yani devlete "ben güvenliğimi isterim, adaleti isterim, paranın ayarıyla oynama" diyecek bir birey ve yurttaş anlayışına ve cesaretine sahip olmamız lazım. Bireyler olarak bu modern toplum sürecinde yapamayacağımıza göre bunu örgütlü yapmamız lazım. İşte bu örgütlerin tam da adı "sendikadır."

O nedenle ben hiçbir zaman oturduğu yerde ahkam kesenlerin anlayışına göre bakmam bu işe. Ben derim ki insan olarak da İslam olarak da örgütlülük, kötülüklerle mücadele, iyiliklerin çoğalması, devletin adaletle hükmetmesi, toplumun ve bireyin güvenliğinin sağlanması modern toplumun talepleri olduğuna göre,

bunları sağlayacak; bunların mücadelesini verecek örgütlerde sendikalardır ve biz sendikal mücadelenin içerisinde bulunuruz. Bal gibi bulunuruz ve bunun kavgasını da koçlar gibi veririz. Herkesten de iyi veririz.

Bir tarihte İstanbul halk ekmekteki işçiler dediler ki “Başkanım biz DİSK’teydik HAK-İŞ’e geçtik 12 Eylül’den sonra. Ne iyi oldu da geçtik. Akşamları eve gitme korkumuz yok. Çünkü sendika bize talimat veriyordu, falanca yerde eylemimiz var, gideceğiz dönüp dönmeyeceğimiz belli değildi. Sabah evden çıkarken hanımla çocuklarla helalleşip çıkıyorduk. Şimdi hem akşam evimize güvenle gidiyoruz, hem de iyi sendikal mücadele veriyorsunuz, iyi kavga veriyorsunuz, iyi sözleşme yapıyoruz. Aklımız ve vicdanımız tatmin oluyor verdiğimiz mücadeleden” dediler. Sendikacılık anlayışında bu çok önemlidir.

Yine bir tarihte bir işveren sendikası başkanı bir bisküvi fabrikasını satın almıştı “hayırlı olsun” demeye gittik. “Sizi sevmesek de bunun için takdir ediyoruz” dedi. Ben adama misafirliğe gitmişim, adam yüzüme, “sevmesek de takdir ediyoruz” diyor. Çok zoruma gitti. “Kızma anladım bozuldun sen yüzün değişti” dedi. Bende “bari yüzümüze söyleme” dedim. “Yok yok ben size iltifat ettim” dedi. “Nasıl olur” dedim. Sevgiyle takdir arasındaki farkı anlattı ve “İnsanı sevmek için birçok neden olabilir. Ama takdir etmenin nedeni tekdir. O da adamın düzgün olması, dürüst olması, ahlaklı olmasıdır, namuslu olmasıdır, onun için sen bozulma, yüzüne söylüyorum sizi sevmesek de takdir ediyoruz, işte bunun için söylüyorum” dedi.

Bu doğrusu benim için çok çok önemliydi. Benim yaşam felsefem oldu. Herkes tarafından sevilen değil, herkes tarafından takdir edilen bir adam olmak gibi bir hassasiyetimizin olması lazım. Herkese yalalaklık yaparsak, gelene ağam, gidene paşam dersek herkes sever bizi; ama inanın kimse takdir etmez bizi, saygı duymaz bu önemli.

Başka husus 12 Eylül’den sonda kapatıldık bir süre, o sürede sendikal anlayışımızı sorgulama fırsatımız oldu. Sanıyorum Mu-

hammed Sûresinden bir ayeti kerime; "Onlar istemeseler de siz onları barişa zorlayın; ancak adaletsiz bir bariş sizin için zillettir" bizim için belirleyici oldu. Doğrusu beni çok çarptı. Sonra bütün bir sendikal çalışmalarında, hayatında anladım ki hakikaten sendikaların temel görevi vuruşmak değil; adaleti sağlamak. Adaleti sağlamanın tek yolu da sadece vuruşmaktan geçmiyor. Vuruşma kültürü sanayi toplumun kültürü, çatışmacı toplum, çatışmacı gelenek. Oysa şimdi aklın ve bilginin böylesine geliştiği bir süreçte pazı göstermenin, yumruk sıkmanın, slogan atmanın hiçbir gereği yok.

Yaptığınız iş neyse endüstri ilişkileri ise endüstri ilişkilerini, sosyal politika ise sosyal politikaya ilişkin, çalışma ekonomisiye çalışma ekonomisine ilişkin bilanço okumayı öğreneceksiniz. Bilişsel disipline ait, söylemleri takip etmek ve öngörü sahibi olmak gerekiyor. Biraz da dünyanın ve ülkenin rotasını, işletmenin pazar stratejisini, üretim tekniklerini, yönetim tekniklerini biliyorsan patron karşısında oturduğunda patron sana saygı duyuyor. Ben sendikacıyla oturdum diyor.

Yoksa seni yeni çeri ağası gibi görüyor. Çünkü adamın sözü iki de bir "istememezük". Başka bir şey yok almış ona "istememezük" ya da "isterük"... Ona itibar etmiyor. Adam bir şey söylüyor şunu bir dinleyim anlayım diyor. İşte bu noktada sihirli kelime "barış ve adalet" ya da adaletli bir barış. Fransızlar 60 yıl önce bulmuş. Adına "Ekonomik Sosyal Konsey" demiş. İnsanların birbirleri ile vuruşması yerine bütün uzmanlık departmanlarında kendilerinin temsil edildiği katılımcı bir demokrasi anlayışıyla herkesin kendini özgürce ifade edebildiği, bilgisini birikimini kattığı, işçi ve işveren, toplum, devlet, ortak paydalarının, ortak çıkarlarının aranıp bulunduğu bir diyalog mekanizması kurmuşlar.

Diyalog sadece "oturalım masanın iki tarafına konuşalım" demek değildir. Önce dinleyeceksin karşıdakini sonra anlayacaksın, sonra da esneyeceksin. İşte buna uzlaşma diyorlar, diyalog diyorlar.

Oysa biz bazı kelimelere, bazı kavramlara ideolojik anlamlar yükleyenler tarafından nerdeyse tutsak olduk. Mesela ben bundan 12 yıl öncesine kadar uzlaşma kavramını kullanmaya çekinirdim, korkardım, sonra biraz mahcup mahcup kullanmaya başladım. Çünkü sendika literatüründe uzlaşma eşittir, sarı sendikacılık, uzlaşma eşittir teslimiyet anlamına geliyordu. Bu kavramın anlamlandırılmasına benim hiçbir katkım yok. Benim kültürümün benim değerlerimin hiçbir katkısı yok. Ama birileri bu anlamları yüklemişler ve biz kavramları kullanmakta zorlanıyoruz.

Oysa şimdi açık yüreklilikle biraz da dünyaya eklemelendikten, uluslararası sendikal hareketin içerisinde yer aldıktan, uluslararası endüstri ilişkileri yani işçi işveren ilişkilerinin geldiği düzeyi, oluşturdukları kurumları, bu kurumların birikimlerini, bu birikimlerin getirdikleri kazanımları gördükten sonra anladım ki; boş atıp dolu tutmak yok. Bizim yaşadığımız sorunlar önceden nerde nasıl yaşanmıştı? Nasıl çözümler üretilmiştir? bunlara bakmak lazım. Bunları görmek lazım. Nitekim Fransa'daki Ekonomik Sosyal Konsey başka ülkelerde de var. Bunların karşılığı, katılımcılık, endüstriyel demokrasi, endüstriyel demokrasi dediğimiz şey aslında bizim adaletli barış ihtiyacımızın ve talebimizin tam da karşılığını oluşturuyor. İzdüşümünü oluşturuyor. Niçin? Bizim değerlerimizi bizden daha iyi bildikleri için mi? Hayır, böhürlenmeye gerek yok, kendi kendimize pay çıkarmayalım. O çok kolay bir ucuzculuk olur. İnsan fitratına en uygun değerler bizim kültürümüzde olduğu için, bizim inancımızda olduğu için o da insan fitratına en uygun olanı, en doğru olanı seçiyor ve bakıyor ki vuruşan tarafların kazananı yok. Beraber kaybediyorlar. Birisi az kaybediyor, diğeri daha çok kaybediyor.

Nitekim grev ve lokavt ilan edilen bir yere bakın, grev bittikten sonra sendikalardan şu tür sloganları duyarsınız. "Direndik kazandık", "Vura vura kazandık", "Hakkımızı vermediler, aldık." Oturup konuşacaksın kaybettiklerinizi de söyle diyeceksin. Bir defa grevde geçen sürelerin getirdiği kayıplar, bunları hiç konuşmuyorsun sen. Bunları da konuşalım. Oradaki üretim kaybı, oradaki pazar

kaybı beni ilgilendiriyor artık sendikacı olarak. Bana ne işverenin kaybından diyemiyorum. Çünkü ben çalıştığım işletmeyle birlikte sarsılmam gerektiğini biliyorum. Ama işverenin de benimle birlikte sarsılması gerekir. Sosyal diyalogdan maksat hem çalışanın hem çalıştırmanın beraber kazanmasıdır. Yani şimdi "win win" dedikleri "kazan kazan" anlayışı tam da endüstri ilişkilerine hakim bir slogan haline gelmiştir. Grevde geçen süreler dolayısıyla kıdem tazminatı hakkımdan kaybediyorum, senelik izin hakkımdan kaybediyorum. Dolayısıyla grev hakkını kullanmış olmanın öyle çok da övünülecek bir keyfi yoktur.

Bir partiye dayanarak o partiden güç alarak, o partiden destek alarak kendimize sendikal alan açmak yerine, kendine yeni bir zemin oluşturacaksın. Bu nasıl olacak. Her yönüyle farklı olacaksın. İşçi ya da memura sendikalı olmanın yararlarını ve sendikaya neden üye olması gerektiğini anlatacaksın.

Beğensek de beğenmesek de bu işçi, bu memur, bu çalışanlar eskiden birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için sloganının arkasına "ya Allah" deyip sığınıp gidiyorduk topluca. Biri slogan atıyordu hadi arkadaşlar yürüyelim. Kazanırsak hep beraber, kaybedersek hep beraber filan diyorduk. Şimdi öyle olmuyor. Özellikle memur hareketinde hiç olmuyor.

Çünkü memur diyor ki bunu işçi de söylüyor, işçi de artık kariyer yapmak istiyor. Ciddi meslek eğitimiyle çünkü dünkü kol işçisi yok artık karşınızda, dünkü sanayi işçisi mavi yakalı işçi yok artık karşınızda. Endüstri teknolojiyle buluştukça teknolojiye sahiplendikçe endüstri dünyaya eklemlendikçe başka bir şey oluyor artık. Yani dünkü bildiğimiz kol emeği zayıflıyor. Küçülüyor. Hatta onu bizim işçilerde yapmıyorlar. Taşeron işçilerine falan veriyorlar. Böyle garip bir şey de oluyor. Onun için bilgiye dayalı emek.

Hani Marks'ın sözü tespiti "Emek durağandır, sermaye değişkendir" şeklinde bir tespiti var. Oysa şimdi bu söz iflas etti. Emek de değişken oldu. Emek bilgisini becerisini geliştirdikçe kendisine yeni imkanlar yeni fırsatlar arıyor. Ama bu coğrafyada; ama başka

coğrafyada. Ama bu endüstride; ama başka endüstride. O zaman hem işçinin hem de memur üyelerimizin kariyer yapma isteğinin önüne geçiyor olmamız lazım. Nasıl olmamız lazım, engel olarak değil tam tersine ona katkı sunarak. Sendikam benim için ne yapar sorusunun cevabını veriyor olmamız lazım.

Yani herkese yüzde yüz zam yaptık değil bunun karşılığı. Herkesin bilgisine, birikimine, eğitimine, kalitesine, verimliliğine, katkısına göre farklı ücretler alabildiği ve bu kişilerin de kariyer yapmaya teşvik edildiği bir anlayışı benimsiyor olmamız lazım. Bizim gibi kitle sendikaları için bu çok zordur. Çünkü bazen büyük kitleyi karşınıza almanız gerekir.

Bütün olaylara sebep sonuç ilişkisi kurarak bakmamız lazım. Söz gelimi 28 Şubatı değerlendirirken işte 2 gün önce yıl dönümüydü. Yani sırf darbeye karşı olduğumuz için 28 Şubat'a karşı durmak yetmez. 28 Şubat bu ülkeye ne getirdi, ne götürdü? Bunları biliyor olmamız lazım. Bilerek, konuşuyor, eleştiriyor olmamız lazım. Ama her konuyu. 28 Şubatı örnek verdim. Mesela 28 Şubat'ın ekonomik sonuçlarını biliyor olmamız lazım. 28 Şubat'ta kendini sistemin sahibi sanan asker ve sivil bürokratlarla sistemden beslenen büyük sermaye grupları arasında nasıl bir rant ittifakı oluşmuştur? 28 Şubat sonrası göreve gelen dönemin Başbakanı ve bakanları her ne kadar zaman aşımı da olsa yüce divanlarda yargılanmış olması bir rastlantı mıdır? Yine o günkü kuvvet komutanlarının bir bölümünün daha sonra içi boşaltılan bankalarda yönetim kurulu üyeliği yapmış olması bir rastlantı mıdır? 28 Şubat'tan sonra kurulan hükümetin IMF'den aldığı 20 milyar doların batık bankaların kurtarılmasında kullanılmış olması bir rastlantı mıdır? Beyaz enerji operasyonunda bazı generallerin, subayların isminin geçmiş olması bir rastlantı mıdır? Dönüp sosyal sonuçlarına bakacağız. O sosyal sonuçlarına baktığımız zaman şunu görüyoruz ki sivil tabular oluşturulmuştur. Kendini sivil toplum örgütü gören birileri gönüllü bir biçimde görev emrini alıp askere yazılınca ortaya garip bir şey çıkmıştır.

Ortaya çıkan sonuç çok vahim. Bir defa toplumsal muhalefet odağı olan sivil toplum örgütleri ciddi bir odak sapsmasıyla başka

bir yere evrildiler. Yani toplumun sivil toplum örgütleri olmaktan ziyade majestelerinin örgütü olma konumunu tercih ettiler. Sendikaların yaklaşımları anlayışları, değişiyor. Bu çok doğru değil. Günümüzde birlik tavırlar kamuoyunu yanıltıyor. Kamuoyunu kuşkuya düşürüyor. Ya dün böyleydi bu gün böyle dedirtmememiz lazım.

Evet sendikalar taraftır dedi, Ahmet Bey bunu açıkça ifade etti. Ben de açıkça söylüyorum sendikalar taraftır, biz tarafız. Ama işte kimden taraf olduğumuz önemli burada. Biz demokrasiden yanayız, hukuktan yanayız, adaletten yana tarafız, özgürlüklerden yana tarafız. Tarafımız belli bizim.

Popülizm kolaylığına kaçarak savrulmalar yaşamamalıyız. Popülizmin tam karşılığı dalkavukluktur. Kimseye dalkavukluk yapmak durumunda değiliz. O dalkavukluk bir uçtan başka bir uca savurur. Bazen çok olumlu bir uca savurur, bazen de çok olumsuz bir uca savurur, bu da güvenilirliği tehlikeye düşürür. Ondan da uzak durulmalıdır.

Benim söyleyeceklerim bundan ibaret. Eğer cehennem nedir diye bir diplomata tarif ettirseniz, insanın bir an önce cehenneme gidesi gelir." Tabi diplomatın cehennemi çok renkli, çok heyecanlı. "Sendika nedir, ne olmalıdır?" sorusunun cevabı insanların dünyadayken cennet heyecanını yaşamasıyla eşdeğer olmalıdır. Onu sağlayacak olan da yine bizim söylemimiz, duruşumuz, pozisyonumuz, direncimizdir. Bunun için de iletişim tekniklerini, çok iyi kullanıp, iyi bir iletişim dili geliştirmemiz gerekiyor.

Bu gün Türkiye'de yaşadığımız bütün sorunların kaynağı dil sorunudur. Başka nedenleri de vardır kuşkusuz, ancak birbirimizi anlamamanın temelinde dil sorunu yatmaktadır. Kendimizi sert bir politik dille, ideolojik dille ifade etmek yerine daha insancıl, daha insani bir dil geliştirmemiz gerekiyor. Birbirimizi anlamamanın, ön yargılarımızı, ön kabullerimizi ve redlerimizi kırmanın ve hatta aşmanın en önemli yolu da budur.

Çok teşekkür ederim.

Seminerden Genel Görünüm...

Diyadet-Sen Yönetim Kurulu

NOTLAR

NOTLAR

